Gezonde basis voor vitale dorpen en buitengebied

Groenstructuur- en Beleidsplan
Gemeente Gemert-Bakel

18 december 2023

Voorwoord

Voor u ligt het groenstructuur- en beleidsplan. Om tot dit plan te komen is er afgelopen jaar input opgehaald bij inwoners en organisaties uit onze gemeente. De ideeën en wensen hebben we meegenomen om te komen tot een ‘gezonde basis voor vitale dorpen en buitengebied’.

De komende jaren werken we op basis van dit plan met uitvoeringsprogramma graag samen met ú aan een aantrekkelijke woonomgeving. Dat doen we door middel van vier principes:

1. We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner;
2. Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen;
3. We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven;
4. Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

Groen helpt om klimaatverandering tegen te gaan en komt ten goede aan de biodiversiteit. Daarnaast zorgt het voor een gezondere lucht en heeft het ook een sociale functie. Mensen ontmoeten elkaar graag in een groene omgeving.

Dit groenstructuur- en beleidsplan zorgt voor de stip op de horizon om zo samen te werken aan die aantrekkelijke woonomgeving. Een woonomgeving die niet alleen bestaat uit prettige plekken om te wonen of de juiste voorzieningen, maar ook een omgeving die voldoende groen is. Kortom; een gezonde basis voor vitale dorpen en buitengebied!

Hanneke Coppens

Wethouder Wonen & Levendige dorpscentra

Samenvatting

De gemeente Gemert-Bakel streeft naar het structureel beschermen en blijven ontwikkelen van de openbare groene ruimte. Hiervoor heeft zij dit plan opgesteld waarin de groenstructuur en het groenbeleid centraal staan. Het plan gaat in op het in standhouden van een duurzame (langdurige) en prettige leefomgeving nu en in de toekomst, als gezonde basis voor vitale dorpen en een toekomstbestendig buitengebied.

Het groenstructuur- en beleidsplan bestaat uit vijf onderdelen.

1. Groen is meer waard

Groen versterkt het leefklimaat van onze dorpen en ons buitengebied op een positieve manier. Dit is wetenschappelijk vastgesteld. Wij onderscheiden in dit plan de volgende vier waarden: gezondheid, natuur, klimaatadaptatie en identiteit. Elke waarde kent hierin haar eigen opgaven.

Zo ligt de focus van de waarde ‘gezondheid’ onder andere op het ontwikkelen van kwalitatief groen in de vorm van parkachtige, koele openbare ruimte. Daarin kunnen mensen verblijven en elkaar ontmoeten. De waarde ‘natuur’ richt zich op het versterken van natuurnetwerken. Het ontwikkelen van een watersysteem met wateropvang is één van de aandachtspunten voor de opgave voor de waarde ‘klimaat’. Tot slot zorgt de opgave voor de waarde ‘ identiteit’ voor het behoud van cultuurhistorische waarden en het herstellen/versterken van identiteitsbepalende groenstructuren in het gebied, zoals de houtwallen en singels.

2. Wat willen we bereiken?

Als gemeente willen we een prettige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners nu en voor de volgende generaties. Dat doen we door samen met u het groen in onze gemeente te versterken tot een waardevol, robuust groen netwerk, waarmee de biodiversiteit wordt vergroot.

In de dorpen zijn de tuinen, bossen en parken die in particulier eigendom zijn ook van belang voor de gezonde leefomgeving. Dit geldt ook voor de gronden in eigendom van agrariërs, organisaties die terreinen beheren en overheden in het buitengebied.

3. Hoe gaan we het doen?

De groenambitie realiseren we door te werken via vier richtinggevende principes, die elk bestaan uit doelen en maatregelen:

Principe 1: We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner.

Principe 2: Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen.

Principe 3: We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.

Principe 4: Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

4. Waar doen we wat?

Op groenstructuurkaarten is aangegeven wat de belangrijkste groene kenmerken van het gebied of dorp zijn en hoe het landschap voor het buitengebied en de dorpen eruit ziet.

De dorpen in de gemeente zijn nauw verweven met het landschap, ze zijn immers ontstaan uit agrarisch gebruik die de dorpen hun kenmerkende structuur geeft.

De groenstructuurkaarten bestaan uit de huidige groenstructuur aangevuld met de gewenste versterkingen. Deze komen voort uit de opgaven en ontwikkelingen vanuit gezondheid, klimaat, natuur en identiteit.

5. Waarmee beginnen we?

In het uitvoeringsprogramma in hoofdstuk 6 zijn de vier richtinggevende principes concreet gemaakt in acties voor de komende tien jaar.

Niet alles kan tegelijk, daarom maken we gebruik van drie perioden: korte termijn (0 tot 3 jaar), middellange termijn (4 tot 7 jaar) en lange termijn (8 tot 10 jaar).

Voor de komende tijd willen we werken aan het vergroenen van versteende straten en gebieden. Daarnaast gaan we op zoek naar mogelijkheden voor nieuw bos, natuur of park rondom de dorpen.

Dit uitvoeringsprogramma is geen vaststaande lijst, in de komende jaren kunnen er acties aangepast worden of nieuwe acties worden toegevoegd.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1 Inleiding 6

2 Groen is meer waard 9

Groen en gezondheid 10

Groen en natuur 13

Groen en klimaat 16

Groen en identiteit 19

3 Wat willen we bereiken? 21

Groenambitie 21

Waardevol robuust groen netwerk 22

4 Hoe gaan we het doen? 24

Principe 1: We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner. 25

Principe 2: Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen. 26

Principe 3: We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven. 27

Principe 4: Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan. 28

5 Waar doen we wat? 30

Toekomstbestendig buitengebied 30

Vitale dorpen 35

6 Waarmee beginnen we? 55

Bijlagen

Bijlage A Status en samenhang met andere beleidsplannen

Bijlage B Participatie

Bijlage C Analyse aanwezigheid en afstand huidige groen

Colofon

Inleiding

‘Zeven kernen in het groen’, dat was de afgelopen 13 jaar de kernboodschap van het groenbeleid in de gemeente Gemert Bakel. Onze gemeente is groen, met zeven kernen die in een groen buitengebied liggen met zeer gewaardeerde bos- en natuurgebieden, zoals de Stippelberg, en dat willen we graag zo houden. Tegelijkertijd verandert de tijdsgeest. Ons land en daarmee ook onze gemeente kent enkele grote uitdagingen die niet afzonderlijk van elkaar kunnen worden opgelost. Denk hierbij onder meer aan klimaatverandering, de transitie in het landelijk gebied en de woningbouwopgave. Dat vraagt om samenwerking met andere beleidsvelden en een integrale aanpak. Het is belangrijk dat bij het afwegen van initiatieven en te nemen besluiten de juiste en meest actuele informatie beschikbaar is. Juist daarom wordt het groenbeleid nu geactualiseerd.

Met het oog op de Omgevingswet, is de integrale aanpak vormgegeven in de Omgevingsvisie. Voorliggend groenstructuur- en beleidsplan (hierna GSBP) is de verdieping van de pijlers Openbare Ruimte en Natuur & Landschap[1].

Groen is essentieel voor de gezondheid van mens, dier, plant, water en bodem. Het is onmisbaar bij het creëren van een prettige en duurzame leefomgeving. Het neemt CO_2 op uit de lucht, verzorgt schaduw tijdens warme zomerdagen, biedt schuilplaatsen aan dieren, geeft rust tijdens het wandelen en plezier tijdens het sporten.

Wat verstaan we onder groen?
Groen is een erg breed begrip. In dit groenstructuur- en beleidsplan bedoelen we met ‘groen’: natuurlijke elementen of plekken die op verschillende schaalniveaus voorkomen, variërend van straatniveau - zoals bomen en groenstroken - tot dorps en gemeentelijk niveau - bijvoorbeeld parken en natuurgebieden. Andere voorbeelden zijn natuurspeelplaatsen, plantsoenen, openbaar toegankelijke sportvelden, particuliere en openbare tuinen, groene gevels en groene daken. Deze natuurlijke elementen of plekken bestaan uit diverse typen beplanting, denk bijvoorbeeld aan: bos, bomen, houtwallen, heesters, vaste planten, en gras.
(Definitie ontleend aan: RIVM Kennisbundeling

Bomen, parken, water en groenstroken hebben vaak een onderlinge samenhang en vormen daarmee een groenstructuur.

Deze groenstructuur hangt nauw samen met het gebied en de (historische) opbouw van een stad of dorp. Ieder dorp kent daarom haar eigen groenstructuur. Groen komt in vele soorten en maten, maar duidelijk is dat een goed functionerende groenstructuur een voorwaarde is voor een gezonde, aantrekkelijke woonomgeving vandaag en in de toekomst.

Nieuwe inzichten en een veelheid aan uitdagingen vragen om een nieuwe aanpak. Onze gemeente staat voor gezond groen dat bijdraagt aan gezonde mensen, dieren en planten. De voorwaarden om dit mogelijk te maken zijn gedefinieerd in dit beleidsstuk. Het start allemaal met een visie op de toekomst. Hoe zien wij onze groene gemeente voor ons in de toekomst? Welke ambitie hebben we de komende beleidsperiode om deze visie te realiseren? Hoe pakken we dat aan? Waar moeten we aan de slag, met wie en wanneer? Uw mening is daarbij onmisbaar. Dit stuk vormt een stevige, duidelijke basis voor het bestaande en toekomstige groen in de dorpen en het buitengebied van de gemeente Gemert-Bakel.

Doelstelling

Met de vaststelling van het GSBP door de gemeenteraad wordt de groenambitie, visie en gewenste groenstructuur op hoofdlijnen vastgelegd voor het buitengebied en binnen de bebouwde kom van Bakel, De Mortel, De Rips, Elsendorp, Gemert, Handel en Milheeze. Deze groenstructuur op hoofdlijnen bestaat uit de structuren die we willen behouden en versterken. Het belangrijkste doel van het groenstructuur- en beleidsplan blijft:

Het structureel beschermen en ontwikkelen van de (openbare) groene ruimte zodat een duurzame (langdurig in stand te houden) en prettige leefomgeving nu en in de toekomst gegarandeerd blijft als onderdeel van vitale dorpen en een toekomstbestendig buitengebied.

Ook geeft het plan een plek aan de meest recente ontwikkelingen en inzichten en de wensen vanuit inwoners en organisaties die een belang hebben bij het groen binnen de gemeente.

[1] Omgevingsvisie deel I – Koersdocument 9 maart 2021 en Deel II – Bouwstenen 28 november 2021. Pijler Openbare ruimte is onderdeel van de bouwsteen vitale dorpen en de pijler Natuur & Landschap van de bouwsteen toekomstbestendig buitengebied.

Actuele thema's zoals klimaatbestendigheid, biodiversiteit en de bijdrage aan gezondheid krijgen een permanente en prominente plek in de ontwikkeling van het groen in de gemeente. Bestaande onderwerpen zoals cultuurhistorie, identiteit (uitstraling) en beheer blijven behouden en worden versterkt met de nieuwste inzichten. Het groenstructuurplan is richtinggevend voor alle keuzes die in de openbare ruimte gemaakt worden, en laat daarnaast voldoende ruimte voor de gemeente om een afweging te maken met het oog op de integraliteit van oplossingen.

Totstandkoming en opbouw Groenstructuur- en Beleidsplan

Het GSBP is de 'kapstok' van het groenbeleid en vormt daarmee de basis voor huidige en toekomstige plannen die een raakvlak hebben met het groen binnen de gemeente. Daarnaast borgen we met dit plan hoe we met elkaar willen werken aan een gezonde gemeente en op welke wijze groen hieraan bijdraagt.

Het GSBP is geen vervanging van de verscheidene vastgestelde beleidsstukken. Zo zullen bijvoorbeeld de beleidsdocumenten Bomenbeleidsplan, Beleidsplan bermen en sloten en het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied na vaststelling van dit GSBP nog steeds vigerend beleid zijn. Omdat dit GSBP de gehele gemeente beslaat en niet alleen de dorpen, vervangt het wel het Landschapsontwikkelingsplan De Peel (2007). Deze vastgestelde beleidsstukken zijn samen met het provinciaal natuurbeleid als onderlegger gebruikt voor het opstellen van dit plan. Zie bijlage A voor een overzicht van de gebruikte documenten en voor een overzicht van de 'paraplu' waaronder het GSBP valt.

Bestemmingsplannen, Groene kaart en Groennorm zijn middelen
De bescherming van de groenstructuur, en in het bijzonder de bomen, is geregeld via de groene kaart door de bomenverordening. Groen- en natuurgebieden, zandpaden, kleine landschapselementen ed zijn beschermd via de bestemmingsplannen.

Om een gezonde, toekomstbestendige leefomgeving voor alle inwoners te creëren heeft de gemeente de groennorm vastgesteld. De groennorm is het toetsingskader voor initiatieven bij uitbreiding van woningen en appartementen.

Het GSBP is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 lichten we het belang van groen in de gemeente toe. Dit doen wij aan de hand van vier belangrijkste waarden van groen: gezondheid, klimaatadaptatie, natuur en de identiteit/ aantrekkelijkheid van groen. Per waarde wordt kort toegelicht hoe groen hieraan bijdraagt en wordt de 'opgave' beschreven. Met deze opgave gaan we de komende 10 jaar aan de slag.
- In hoofdstuk 3 wordt deze opgave en waarde vertaald naar een ambitie. Dit geeft een antwoord op de vraag: Wat willen we bereiken? Ook schetsen we een beeld van de toekomst zoals wij deze ons voorstellen.
- In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de vraag: Hoe gaan we dit bereiken? Hiervoor introduceren we vier principes die we gaan gebruiken bij het uitvoeren van projecten, organiseren van beheer, prioriteren van de inzet van middelen en samenwerken met bewoners, organisaties en bedrijven.
- In hoofdstuk 5 koppelen we de principes aan de gewenste groenstructuur en wordt per landschapstype en dorp de groenstructuur toegelicht met bijbehorende gewenste ontwikkeling.
- In hoofdstuk 6 is het uitvoeringsprogramma opgenomen. In dit hoofdstuk worden de principes en maatregelen vertaald naar acties en gekoppeld aan de locaties, prioriteit, investering en opgaven.

In de bijlagen is een toelichting opgenomen over de status van het groenstructuur en beleidsplan in relatie tot andere beleidsdocumenten (bijlage A). In bijlage B is een beschrijving opgenomen van het doorlopen participatietraject met inwoners en organisaties om het GSBP te actualiseren. De resultaten van de Swipocratie (publieke enquête) zijn in de volgende infographic verbeeld.

gemeente Gemert-Bakel

530 deelnemers

Hoe denken inwoners over het groen in Gemert-Bakel?

De deelnemers

- Bakel 23%
- Is onder de 30 13%
- De Mortel 8%
- Woont in het buitengebied 18%
- De Rips 9%
- Woont in een kern 76%
- Elsendorp 2%
- Woont niet in gemeente Gemert-Bakel 6%
- Gemert 40%
- Werkt in Gemert-Bakel 29%
- Handel 3%
- Heeft meegedaan aan het burgerpanel Omgevingsvisie 14%
- Milheeze 9%

Hoe ervaart men het groen in de omgeving?

- 94% Wist al dat een boom in de tuin helpt je woning te verkoelen
- 93% Vindt groen belangrijk voor kinderen om in te kunnen spelen
- 93% Wist al dat wandelen in het groen stressverlagend werkt
- 80% Is blij met de schaduw in de straat door bomen zoals afgelopen zomer
- 80% Maakt graag gebruik van de overgebleven historische zandpaden tussen de weilanden
- 80% Vindt natuurlijke bermen met veel soorten planten goed passen in het buitengebied
- 79% Vindt dat wij een groene gemeente zijn
- 66% Ervaart het dorp waar hij/zij (vlakbij) woont als groen genoeg

Wat kan er veranderen in de toekomst?

- 85% Is bereid het water vanuit de regenpijp in de tuin te laten lopen om het grondwater op peil te houden
- 84% Wil met de voortuin bijdragen aan een groenere inrichting van de straat
- 82% Vindt het een goed idee als er meer houtwallen aangeplant worden in het buitengebied
- 81% Vindt een wadi (wateropvang in het groen) een verrijking voor de openbare ruimte

Wat vindt men verder een goed idee?

- 74% Vindt rommelige plekken voor meer verschillende beestjes en planten een goed idee
- 69% Plekken zijn nodig in de gemeente waar dieren én planten de ruimte krijgen en mensen niet welkom zijn
- 67% Meer groen in de buurt voor een (kleine) wandeling
- 66% Er moet meer ruimte vrijgemaakt worden voor biodiversiteit, zelfs als dit ten koste gaat van landbouwgrond
- 63% Zou willen plukken van fruitbomen waar men langs komt
- 61% Wil graag (meer) openbare fruitbomen en kruidentuinen in het dorp
- 56% Vindt dat het gras in de buurt niet zo vaak gemaaid hoeft te worden

Dilemma's

A	B
Een bloemrijk veld	Een grasveld voor mijn deur
Een gesnoeide haag	Een natuurlijke haag (goed voor de biodiversiteit)
Een kleine eigen tuin	Een grote gedeelde tuin
Groen voor de deur	Parkeerplaatsen voor de deur
Een éénrichtingsstraat en meer groen	Een tweerichtingsstraat en minder groen
De stoep aan één kant en meer groen	Een stoep aan twee kanten
Grote bomen met meer bladafval	Kleinere bomen met minder schaduw
Naar het park vooral om te bewegen	Naar het park om met mensen af te spreken
Spelen in de natuur	Spelen in een speeltuin

Wat vindt men niet zo nodig?

- 45% Vindt het niet erg om maximaal 5 min. naar de auto te lopen, waardoor mijn straat groener wordt
- 41% De gevel vergroenen
- 34% Samen met anderen het groen in de buurt onderhouden

Wat deed men al?

- 54% Heeft tegels in de tuin weggehaald om meer regenwater in de bodem te laten zakken

Dit project is uitgevoerd in winter 2022/23 met behulp van « swipocratie »

Groen is meer waard

Groen draagt bij aan een gezonde leefomgeving. Voor ons zijn de belangrijkste vier waarden van groen de bijdrage aan: gezondheid, natuur, klimaatadaptatie en identiteit. Allereerst geven we een korte introductie van de waarde van groen. Vervolgens worden de vier belangrijkste waarden uitgewerkt. Op welke wijze groen in het algemeen bijdraagt aan de waarde; Welke kwaliteiten specifiek zijn voor onze gemeente; En de opgaven waar we als gemeente de komende tien jaar mee aan de slag willen (en moeten). Voor elk thema is een overzichtskaart opgesteld met daarop de huidige groenstructuur aangevuld met de opgaven.

Waarde van groen

Wanneer het gaat om het behoud en versterken van het leefklimaat in onze vitale dorpen en toekomstbestendig buitengebied is groen belangrijk. Dit geldt voor zowel mensen als dieren. De groene, natuurlijke ruimte staat echter ook onder druk. Terwijl we die groene ruimte zo hard nodig hebben! Steeds opnieuw wordt wetenschappelijk vastgesteld dat groene, onverharde ruimte positief bijdraagt aan alle facetten van een gezonde leefomgeving zoals klimaat, sociale cohesie, fysieke en mentale gezondheid, biodiversiteit, recreatie, esthetisch, cultuurhistorisch en economisch. Als voorbeeld de vijf factsheets: wonen, werken, leren, zorg en algemeen opgesteld door onderzoekers van Wageningen University and Research.

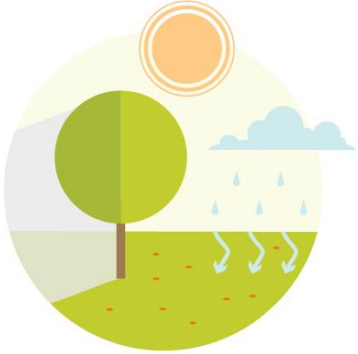
Eén van de vijf factsheets

Groen en gezondheid

Groen en natuur

Groen en klimaat

Groen en identiteit

Groen en gezondheid

Groen heeft een aantal positieve effecten op de fysieke en mentale gezondheid en de sociale cohesie. Onderzoek heeft aangetoond dat blootstelling aan groen, zoals parken en bossen, kan helpen om stress te verminderen, het immuunsysteem te versterken en het risico op hart- en vaatziekten te verminderen. Ook kan groen bijdragen aan een betere stemming, minder angst en depressie en een beter algemeen welzijn (zie RIVM, kennisbundeling groen en gezondheid). Verder kan groen sociale contacten en daarmee sociale cohesie stimuleren. Zo bevordert groen het gebruik van openbare buitenruimtes, mits er rekening wordt gehouden met factoren zoals toegankelijkheid, ervaren veiligheid en onderhoud. Onder die voorwaarden kan het ook leiden tot minder agressief gedrag bij o.a. jongeren en een toegenomen gevoel van veiligheid bij ouderen.

Daarnaast zorgt groen ook voor een gezondere leefomgeving door de vermindering van hittestress, (in veel gevallen) verbeteren van luchtkwaliteit en verminderen van geluidsoverlast/ rustgevende werking door natuurlijke geluiden. Dit heeft weer een positieve invloed op de gezondheid van de inwoners.

Groen is in het bijzonder belangrijk voor kinderen. Zo blijkt uit onderzoek dat:

- Groene ruimtes (grotere groengebieden) de cognitieve ontwikkeling van kinderen bevorderen. Kinderen die toegang hebben tot groene ruimtes beter presteren op cognitieve taken en een betere concentratie en aandacht hebben.
- Groen de fysieke ontwikkeling bevordert door hen te stimuleren om buiten te spelen, te bewegen en te verkennen. Dit kan helpen om obesitas en andere gezondheidsproblemen te voorkomen.
- Groen bijdraagt aan de emotionele en sociale ontwikkeling. Groene ruimtes bieden kinderen de mogelijkheid om te spelen en te ontspannen samen met andere kinderen en volwassenen. Hiermee worden de sociale vaardigheden, het zelfvertrouwen en emotionele veerkracht versterkt.
- Groen kinderen in contact brengt met de natuur en milieu, waardoor ze hiervoor meer waardering en respect ontwikkelen en beter in staat zijn om duurzame keuzes te maken.

Over het algemeen zijn de effecten van groen op de gezondheid positief en draagt het bij aan gelijke kansen voor ieder kind. Zie voor een uitgebreid overzicht de Kennisbundeling groen en gezondheid van het RIVM.

Er zijn echter ook enkele negatieve effecten die kunnen optreden in bepaalde situaties, zoals: allergieën (hooikoorts en astma), aanraking met giftige planten en infecties (ziekte van Lyme).

Wat vinden de inwoners en organisaties?

Tijdens het opstellen van de bouwstenen voor de omgevingsvisie is aan inwoners (via Burgerpanel) gevraagd of hun directe leefomgeving van invloed is op hun mentale en fysieke gezondheid. Op deze vraag beantwoordt driekwart van de 574 deelnemers dat hun directe leefomgeving positief of negatief kan bijdragen aan hoe zij in hun vel zitten. In de top 5 van elementen die volgens de burgerpanelleden daarin met name een grote rol spelen neemt groen een belangrijke plaats in:

- Aanwezigheid van bos- en natuurgebieden.
- Luchtkwaliteit.
- Voorzieningen om te ontspannen/recreëren.
- Voorzieningen om te sporten.
- Ontmoetingsplekken in de openbare ruimte.

Dit beeld wordt bevestigd met de uitkomsten van de Swipocratie (zie eerdere infographic) en tijdens de inloopbijeenkomst.

Sociale cohesie

Groen kan sociale contacten en daarmee sociale cohesie stimuleren. Zo bevordert groen het gebruik van openbare buitenruimtes, mits er rekening wordt gehouden met factoren zoals toegankelijkheid, ervaren veiligheid en onderhoud. Onder die voorwaarden kan het ook leiden tot minder agressief gedrag bij jongeren en een toegenomen gevoel van veiligheid bij ouderen. (RIVM 2022 Kennisbundeling)

Sociaaleconomische gezondheidsverschillen

Er zijn wetenschappelijke aanwijzingen gevonden dat mensen die wonen in wijken met een lage sociaaleconomische positie minder gebruik maken van groen, terwijl deze groep er het meeste baat bij zou hebben. Juist in deze buurten is winst te behalen, omdat er vaak weinig groen is of groen van lagere gebruikskwaliteit. Daarbij komt ook dat het groen in dergelijke wijken doorgaans openbaar is en dus gedeeld moet worden met buurtgenoten. Juist dan is het essentieel om te zorgen dat het groen in een buurt ook aansluit bij de behoeftes van de bewoners zelf. (RIVM 2022 Kennisbundeling)

Woningbouw en groen

De gemeente Gemert-Bakel heeft de ambitie om in de komende 10 jaar 2400 woningen (te laten) bouwen, onder meer binnen de contouren van de bestaande kernen. Uit het burgerpanel Bouwstenen omgevingsvisie blijkt dat 6 op de 10 mensen groenvoorziening het belangrijkste vindt bij aanleg van nieuwe woongebieden en aanpassing van bestaande woongebieden. Gemeente Gemert-Bakel, Omgevingsvisie Deel 2 – Bouwstenen, 2021

Bronnen en aanvullende informatie:

- *RIVM 2022 Kennisbundeling groen en gezondheid.*
- Gemeente Gemert-Bakel 2022 Lokaal preventieakkoord, Een Gezondere gemeente, dat doen we samen!
- *Gemeente Gemert-Bakel, Omgevingsvisie Deel 2 – Bouwstenen, 2021.*
- *Gezonde leefomgeving.nl*.
- *GGD GHOR Gezonde en veilige leefomgeving.*
- *GALA Gezond en Actief Leven akkoord, januari 2023*

Tijdens de werksessie met organisaties werd de bijdrage aan gezondheid onderkend maar tegelijkertijd benadrukt dat giftige planten (zoals sint jacobskruid) een groot risico vormt voor dieren. Dit moet voorkomen worden of anders passend beheerd.

Opgaven Groen en gezondheid

Zorg voor voldoende kwalitatief groen in de vorm van parkachtige, koele openbare ruimte waar mensen kunnen verblijven en elkaar kunnen ontmoeten.

Vanuit gezondheid is het zicht op groen vanuit de woning en een parkachtige omgeving op loopafstand van de woning van groot belang. Naast ‘kijkgroen’ moet het groen ook ruimte bieden voor beweging en ontmoeting. Hiervoor moet het groen uitnodigend zijn voor sport, spel en recreatie. Als gemeente hanteren we voor deze groengebieden dat ze op maximaal 300 m loopafstand liggen en samenhangend minstens 1000 m^2 groot zijn (uit: Groennorm).

De gemeente staat voor een grote opgave om nieuwe woningen te bouwen. Binnen de dorpen gebeurt dit op locaties waar reeds bebouwing staat of in grotere groengebieden (zoals centrum de Mortel en Kerktuin Milheeze). Het is belangrijk om bij besluitvorming rekening te houden met de waarde van dit groen voor de omliggende buurt en te onderzoeken hoe het groen kwalitatief verbeterd kan worden zodat het meer bijdraagt aan de gezondheid van zowel mens als plant en dier.

Zorg voor behoud en ontwikkeling grote bomen.

Naarmate bomen ouder worden, worden ze meer waard als ruimtelijke object en als leverancier van diensten. Deze diensten dragen bij aan het oplossen van uitdagingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit en leefbaarheid. Grote bomen doen meer voor hun omgeving dan kleine bomen. Belangrijk hierbij is het volume van de boomkroon. De omvang van het bladerdek zegt veel meer over de hoeveelheid functies die de boom kan leveren dan het

aantal bomen dat aanwezig is. Met het oog op een waardevolle leefomgeving willen we bomen met een grote boomkroon behouden en zorgen dat deze zich kunnen blijven ontwikkelen.

Recreatieve groene routes naar het buitengebied

Zorg dat het buitengebied via groene routes vanuit elk dorp bereikbaar is om hittestress te voorkomen en beweging te stimuleren. In het lokaal preventieakkoord Gemert-Bakel wordt de volgende ambitie geformuleerd: “In 2030 vindt 100% van de inwoners van Gemert-Bakel de omgeving aantrekkelijk om te bewegen en zijn er voldoende ontmoetingsplekken in de buurt.”

Kaart Groen en Gezondheid A3

Groen en natuur

Groen en natuur zijn niet hetzelfde, al hebben ze grote overlap. De afmeting en locatie, de soortkeuze en het beheer van het groen bepalen de waarde voor de natuur.

Deze waarden zijn:

- Habitat (natuurlijk leefgebied). Groene gebieden, zoals bossen, houtwallen en graslanden bieden leefruimte en voedsel voor een groot aantal planten- en diersoorten. Deze gebieden hebben vaak een grote biodiversiteit en kunnen fungeren als habitat voor bedreigde of zeldzame soorten.
- Klimaatregulatie. Groene gebieden spelen een belangrijke rol in het reguleren van het klimaat. Planten nemen koolstofdioxide op en produceren zuurstof, wat helpt bij het verminderen van de hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer en bijdraagt aan de vermindering van klimaatverandering.
- Waterzuivering. Groen kan fungeren als natuurlijke waterzuiveringsinstallaties. Planten helpen bij het filteren van schadelijke stoffen uit water en zorgen voor een betere kwaliteit van het water in de beken, watergangen en meren.
- Bodemkwaliteit. Planten en bomen zorgen voor een betere bodemkwaliteit. De wortels van planten helpen bij het voorkomen van bodemerosie en het infiltreren en vasthouden van water, wat leidt tot een gezondere bodem.

Groen draagt bij aan de vergroting van de biodiversiteit, wat goed is voor mens en natuur. Meer biodiversiteit leidt op een indirecte manier tot verbetering van gezondheid, doordat de veerkracht van ecosystemen verhoogd wordt. Een voorbeeld is dat er meer (soorten) insecten zijn die zorgen voor bestuiving van voor de mens belangrijke gewassen. RIVM 2022 Kennisbundeling groen en gezondheid

Wat vinden inwoners en organisaties?

Als gemeente hebben wij al veel bos- en natuurgebieden die samen ons natuurlijke netwerk vormen. Inwoners waarderen dit en maken hier ook gebruik van. Op de vraag: “Wat is jouw favoriete groene plek? noemt een derde van de deelnemers aan de Swipocratie de bossen (Ripse, Mortelse, Handelse etc.)”, de Stippelberg of de Grotelse Heide. Deze en andere gebieden zijn onderdeel van het Natuur Netwerk Brabant (NNB). Onderling worden ze verbonden door de blauw-groene dooradering van het buitengebied gevormd door de houtwallen en lanen en de gerealiseerde ecologische verbindingszones langs de Peelse Loop, Esperloop en de Snelle Loop.

Deelnemers aan de Swipocratie zijn positief over meer biodiversiteit en een natuurlijke inrichting. Zo vindt:

- 80% natuurlijke bermen met veel soorten planten goed passen in het buitengebied.
- 74% rommelige plekken voor meer verschillende beestjes en planten een goed idee.
- 69% dat er plekken nodig zijn in de gemeente waar dieren én planten de ruimte krijgen en mensen niet welkom zijn.

Stippelberg (bron: Natuurmonumenten)

Opgaven groen en natuur

Versterk het gemeentelijk natuurnetwerk.
Versterking van het gemeentelijke natuurnetwerk door:

- Het behouden en beschermen van het bestaande areaal van natuurgebieden (vastgelegd in het Natuurnetwerk Brabant - NNB)
- Het (waar nodig) verwerven en inrichten van geplande natuur (NNB).
- Het realiseren van de missende verbinding in de ecologische verbindingszones (NNB).
- Ervoor te zorgen dat de bekende ecologische knelpunten bij infrastructuur opgelost worden door aanleg van faunavoorzieningen.
- Inrichten van natuurvriendelijke oevers samen met waterschap Aa en Maas

Versterk het natuurlijk netwerk in het buitengebied passend bij het karakteristieke landschap.

Versterking van het natuurlijk netwerk in het buitengebied door:

- Het aanleggen van nieuwe kleinschalige landschapselementen met behulp van de stimuleringsregeling landschap.
- Het aanleggen van meer bos, het versterken van cultuurhistorische boomstructuren of andere vormen van houtige beplantingen, zoals landschapselementen is nodig om doelen voor biodiversiteit te realiseren en koolstof vast te leggen, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord. Naast klimaat en biodiversiteit zijn er ook andere redenen om te streven naar meer bos, zoals extra recreatiemogelijkheden.
  De provincie heeft hiervoor een bossenstrategie en actieplan opgesteld.
  Als gemeente gaan we bepalen op welke manier we gaan bijdragen aan dit beleid.

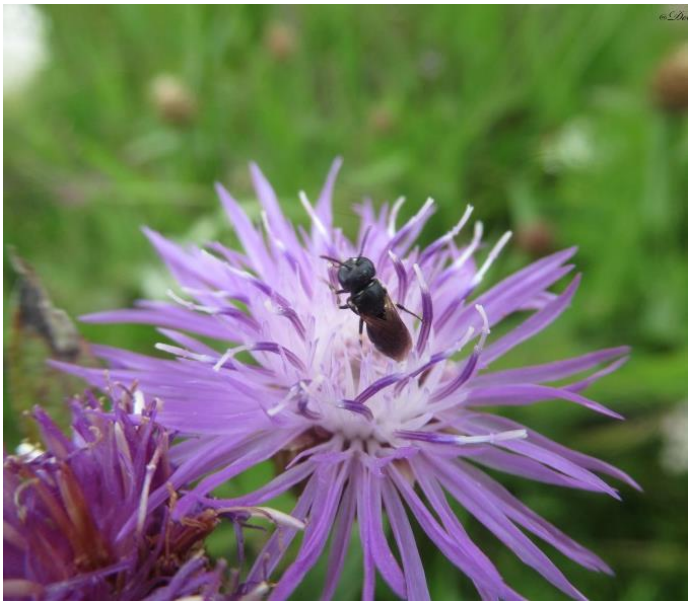
Behouden en vergroten van de ecologische kwaliteit van de woonomgeving.

Behoud en vergroot de ecologische kwaliteit van de directe woonomgeving zowel in de straten als op het niveau van huis- en tuinnatuur door:

- Het behouden van aaneengesloten openbare groenvakken en hagen als erfafscheidingen
- (het stimuleren van) een natuurvriendelijke inrichting en beheer.

Bronnen en aanvullende informatie:

- *Gemeente Gemert-Bakel, Omgevingsvisie Deel 1 – Koersdocument, 2021.*
- *Provincie Noord-Brabant, Beleidskader Natuur 2023-2030.*
- *Provincie Noord-Brabant, Brabantse bossenstrategie 28/01/2020.*
  Provincie Noord-Brabant, Actieplan Brabantse Bomen, juli 2022.
- *Provincie Brabant,* Kaart *Natuuropgave Gemert-Bakel, 23 maart 2022.*
- *Landschappelijke inspiratiekaart en bouwstenen landschappelijke meerwaarde, Proeftuin Elsendorp | 22 februari 2021.*
- *Gemert-Bakel, Bosbeheersplan 2000 – 2010.*

Kaart groen en natuur A3

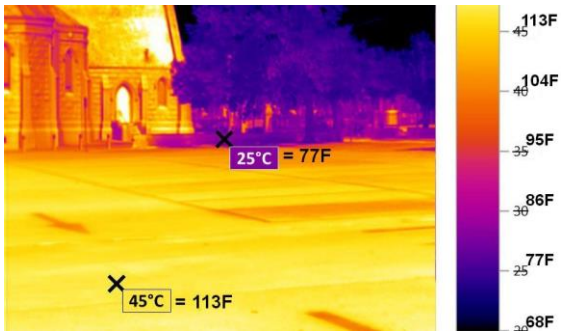
Groen en klimaat

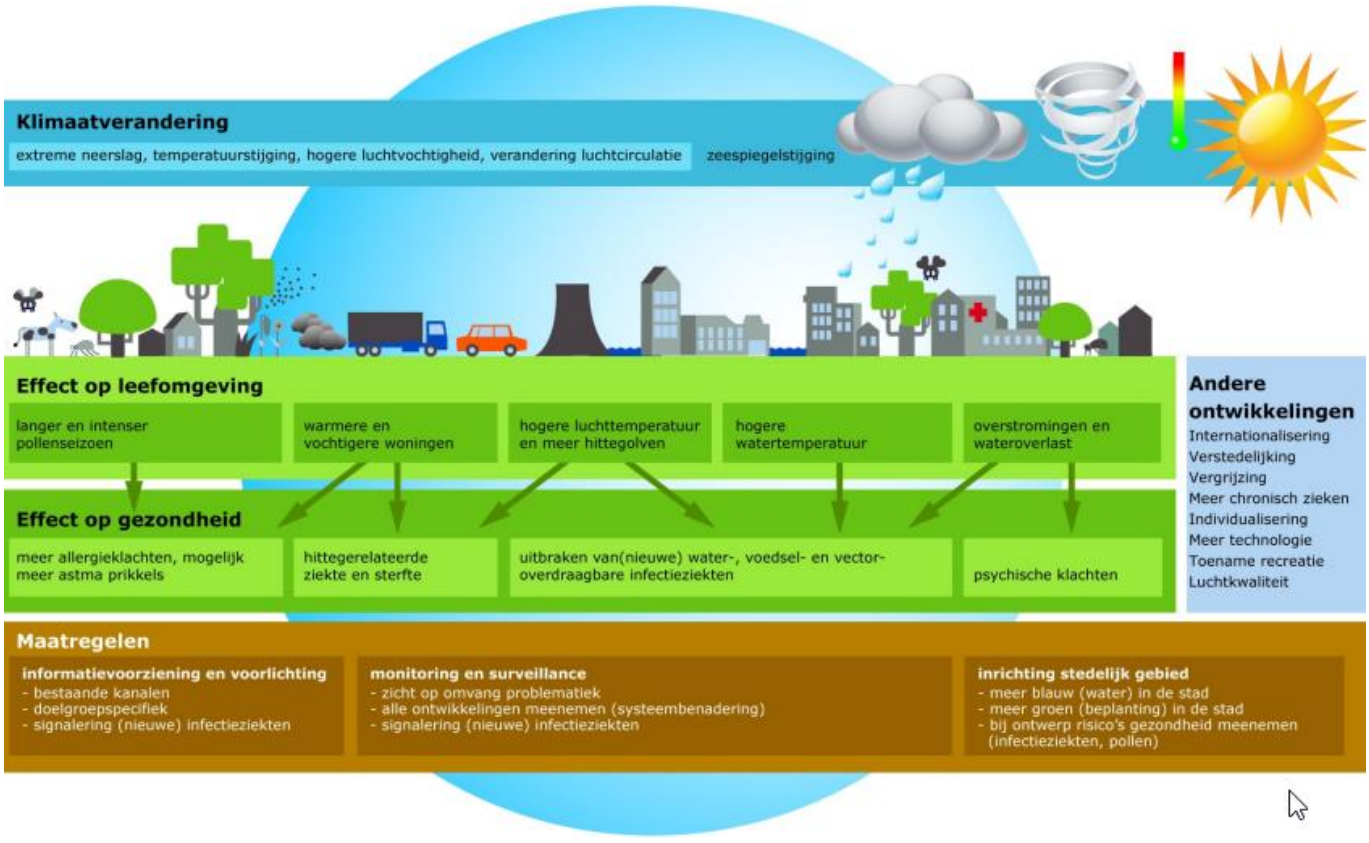
Groen is essentieel voor een klimaat-robuuste leefomgeving, en om de klimaatverandering voor de mens te reguleren. De gemeente heeft de kwetsbaarheid van Gemert-Bakel tot 2050 onderzocht. (Klimaatstresstest 2020).

De belangrijkste voordelen van groen ten opzicht van deze aspecten zijn:

- Opvang regenwater bij hevige neerslag. De jaarlijkse neerslag en intensiteit van de buien neemt toe en daarmee de overlast in de kernen (water op straat en in huizen). Regenwater kan eenvoudig in groenvakken opgevangen worden en infiltreren. Hierdoor wordt de kans op wateroverlast verminderd. Bijkomend voordeel van infiltratie is dat het rioolstelsel wordt ontlast en de hoeveelheid aan riooloverstorten afneemt. Hiermee wordt de waterkwaliteit verbeterd.
- Daarnaast heeft het waterschap onderzocht in hoeverre er risico is op overstromingen vanuit de beken en watergangen. Conclusie is dat er lokaal overstromingen kunnen optreden met een beperkte waterdiepte. Met een groene/ natuurlijke inrichting aansluitend aan beken en watergangen kan het water opgevangen worden en infiltreren en draagt de natuurlijke inrichting bij aan het natuurlijke netwerk
- Verminderen droogte door infiltratie. Ter plekke draagt geïnfiltreerde water bij aan de grondwatervoorraad, wat van belang is voor de landbouw, natuur en watervoorziening tijdens droge periodes, zeker op de zandgronden.
- Natuurlijke verkoeling. Het aantal tropische dagen (>30° C) en hittestress door warme nachten neemt toe. Groen en in het bijzonder (grote) bomen dragen in grote mate bij aan het verminderen van hittestress in de wijken. Bomen en andere beplanting zorgen voor schaduw en verdampen water waardoor de omgeving wordt verkoeld. Dit effect wordt versterkt doordat groene gebieden minder warmte vasthouden dan verharde oppervlakten. Door deze natuurlijke koeling draagt groen ook bij aan energiebesparing door het verminderen van de energievraag voor airconditioning.

Verkoelend effect van groen door een warmtebeeldcamera

Klimaatverandering, effecten op leefomgeving, gezondheid en aangrijpingspunten voor beleid bron RIVM (rapport 2014-0044)

Wat vinden inwoners en organisaties?

Deelnemers aan de Swipocratie zijn bekend met de waarde van groen voor het klimaat en waarderen de verkoeling en opvang van regenwater in het groen. Daarnaast willen deelnemers ook hieraan bijdragen. Enkele opvallende uitkomsten zijn:

- 54 % van de deelnemers heeft tegels in de tuin weggehaald om meer regenwater in de bodem te laten zakken.
- 85% is bereid water vanuit de regenpijp in de tuin te laten lopen.
- 41% wil de gevel vergroenen.

Belangrijkste onderwerpen voor de inwoners is de grootte van bomen in de woonstraten. Uit de reacties blijkt duidelijk dat er voor- en tegenstanders van grote bomen in de woonstraten zijn. Zo kiest aan de ene kant een meerderheid (65%) van de deelnemers van de Swipocratie voor grote bomen met meer bladafval ten opzichte van kleinere bomen met minder schaduw. Aan de andere kant noemen inwoners de overlast vanwege bladval en schaduw op zonnepanelen als argument om bomen te kappen of kleinere bomen aan te planten.

Droogte

De huidige klimaatverandering zorgt ervoor dat het warmer wordt en dat hittegolven vaker voorkomen, langer duren en heter zijn. Om de gevolgen van periodes van droogte te verminderen, neemt de overheid maatregelen. De maatregelen zijn om water vast te houden, water aan te voeren en minder water te gebruiken. Zo kan regenwater de grond in zakken (infiltreren) in plaats van in het riool te stromen, en bouwt de bodem een voorraad op voor droge periodes.
www.atlasleefomgeving.nl/thema/klimaatverandering/droogte

Hitte

Groen kan de hoge temperaturen tijdens hittegolven in de stad verlagen en zorgen voor schaduw. Dit heeft een positief effect op de relatieve luchtvochtigheid en het temperen van het zogenaamde 'hitte-eiland effect' in steden. Hierdoor ondervinden mensen minder last van hitte. Hoeveel de hitte-gerelateerde sterfte in een stad kan verminderen door meer groen, hangt onder meer af van de inrichting van de stad RIVM 2022 Kennisbundeling groen en gezondheid.

Bronnen en aanvullende informatie:

- *Klimaatstresstest 2020.*
- *Hemelwaterstructuurplan Gemert-Bakel 2023.*
- *Wageningen University & Research: Factsheets Klimaat en temperatuur en Watershuishouding.*
- *Groen in de stad Soortentabel, positieve bijdrage van ruim 100 boomsoorten aan klimaat, waterhuishouding, luchtkwaliteit en biodiversiteit.*

Opgaven voor Groen en klimaat

Ontwikkel een watersysteem met wateropvang in het groen.

Het klimaat verandert en om schade zoveel mogelijk te voorkomen zal het watersysteem en inrichting van de buitenruimte mee veranderen.

Pas de openbare ruimte geleidelijk aan zodat regenwater opgevangen wordt en kan infiltreren of gebruikt kan worden als vervanging voor drinkwater voor bijvoorbeeld het sproeien van tuinen. Door ruimte voor wadi's ontstaat ruimte voor een 'natuurlijke' waterberging. Focus daarbij op gebieden met wateroverlast. Dit is niet nieuw. In de gemeente zijn al veel goede voorbeelden van waterbergingen gekoppeld aan groen zoals de waterberging en natuurontwikkeling in Doornheide I in Gemert.

Aanvullen grondwater en humusrijke bodem

Vergroot met de inrichting van de openbare ruimte de infiltratie van regenwater en beheer de bodem zodanig dat er een gezond humusrijk bodemleven ontstaat om verdroging tegen te gaan. Stimuleer bewoners om met hun tuinen hieraan bij te dragen.

Kaart groen en klimaat A3

Zorg voor schaduw en verkoeling door groen en vooral grote bomen te behouden en meer groen op straat, gevel en dak aan te leggen.

In het bijzonder is dit van belang voor:

- De gebieden met hittestress (twee in Gemert en één in Bakel) en de buurten in deze dorpen die kwetsbaar zijn voor hittestress.
- De omgeving van kwetsbare doelgroepen, rondom basisscholen, kinderopvanglocaties en locaties waar relatief veel ouderen komen.

Opvang en infiltratie in Bakel

Groen en identiteit

De gemeente Gemert-Bakel is een plattelandsgemeente met een afwisselend buitengebied. Een buitengebied met unieke landschappelijke, cultuur-historische en archeologische kwaliteiten, waar we trots op mogen zijn. Van oudsher heeft de landbouw een belangrijke beelddragende functie in het buitengebied en is er sprake van een sterke samenhang tussen de agrarische erven/bebouwing en het omringende landschap. De dorpen en oude gehuchten kennen een sterke agrarische oorsprong en hebben veelal een sterke historische samenhang met de oude akkers. Daarnaast wordt de identiteit/ het karakter van het landschap in grote mate bepaald door de aanwezige groene structuren en de beken.

De erfbeplanting, lanen, houtwallen en –singels, bossen, natuurgebieden en zandpaden zijn karakteristiek voor de verschillende landschappen in onze gemeente en bepalend voor de herkenbaarheid ervan. Doordat inwoners en bezoekers deze groene gebieden en structuren gebruiken en beleven ontstaat er betekenis en verbondenheid met het landschap.

Wat vinden inwoners en organisaties?

Het overgrote deel van de inwoners vindt de bossen- en natuurgebieden het belangrijkste voor de identiteit van het buitengebied en maakt hier veelvuldig gebruik van. Op de tweede plaats komen de weilanden en akkers en op de derde plaats de houtwallen en singels. Mensen waarderen het buitengebied in cultuurhistorische, natuurlijke en recreatieve zin. 82% van de deelnemers aan de Swipocratie vindt de aanplant van meer houtwallen in het landschap een goed idee.

Opgaven voor Groen en Identiteit

Behoud de cultuurhistorische waarden en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen zowel in het buitengebied als in de dorpen.

- Zorg voor herkenbaarheid tussen de verschillende landschapstypen door het onderscheid te vergroten met als inspiratie de historische groenstructuren van voor de ruilverkaveling.
- Herstel/behoud/versterk de historische verbinding tussen dorp en buitengebied.

Groen met karakter bij ontwikkelingen.

Als gemeente staan we voor grote veranderingen. We hebben een grote ambitie met betrekking tot woningbouw, zowel in de bestaande dorpen (inbreiding) als in nieuwe wijken (uitbreiding) te bouwen. Daarnaast vraagt de energie transitie om ruimte en ook de transitie voor landelijke gebied zorgt voor veranderingen in het landschap. Zorg voor groen dat bijdraagt aan het karakter van het gebied door de vormgeving te baseren op oude landschapsstructuren, denk aan de Peelrandbreuk en patronen van landschapselementen. Zo ontstaat er een nieuwe identiteit die zijn basis vindt in het verleden en zorgt voor verankering in het landschap.

Bronnen en aanvullende informatie:

- *Gemeente Gemert-Bakel, Omgevingsvisie Deel 2 – Bouwstenen, 2021.*
- *Beeldkwaliteitsplan Buitengebied 2016.*

Wat willen we bereiken?

Wij zijn trots op ons landschap en onze dorpen en het groene karakter is hiervan een belangrijk onderdeel. Als gemeente kennen we een lange traditie van zorgvuldig omgaan met groen en landschap waar we nog steeds de vruchten van plukken. De groenstructuur bepaalt mede de identiteit en de kwaliteit van onze leefomgeving. Maar groen is veel meer dan enkel aankleding. Groen levert een essentiële bijdrage aan de gezondheid en het sociale welzijn van onze inwoners. Het draagt bij aan het opvangen van de klimaatverandering door de hitte te dempen en om het toenemende regenwater op te vangen en te laten infiltreren wat de grondwaterstand op peil houdt. En natuurlijk groen draagt bij aan een grotere biodiversiteit. Dit betekent dat groen zorgt voor een prettiger plek om te leven, gezonder, socialer, ecologisch sterker en duurzamer en het vormt daarmee een belangrijke bouwsteen voor onze vitale dorpen en toekomstbestendig buitengebied.

Groenambitie

“Als gemeente willen we een prettige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners nu en voor de volgende generaties. Dat doen we door samen met u het groen in onze gemeente te versterken tot een waardevol, robuust groen netwerk, waarmee de biodiversiteit wordt vergroot."

Robuuster netwerk: gevarieerd en klimaatbestendig
Groen levert de meeste meerwaarde wanneer het bestaat uit grote(re) aaneengesloten gebieden, met een beplanting die volwassen is of tot volle ontwikkeling kan komen en wanneer het groen bijdraagt aan verschillende opgaven vanuit gezondheid, natuur, klimaat en identiteit.

Het groene netwerk in onze gemeente willen we versterken door:

- De hoofdgroenstructuur en het dorpsgroen te beschermen.
- Het groen aan te passen zodat het bestand is tegen de veranderende klimaatomstandigheden en helpt de effecten van klimaatverandering te verminderen en de biodiversiteit te vergroten.
- Nieuw groen aan te leggen om de opgaven te realiseren en recreatieve en ecologische verbindingen tussen de dorpen en het buitengebied te versterken.

We verhogen het ambitieniveau voor het groen om de leefomgeving aantrekkelijker te maken voor mens en dier[2]. Het resultaat is een openbare ruimte en buitengebied waar mensen prettig verblijven en elkaar kunnen ontmoeten en waar dieren en planten voldoende mogelijkheden hebben om te leven.

Samen met u
Om dit robuuste groene netwerk te bereiken moeten we samenwerken. Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor ons gezamenlijke eigendom, de publieke buitenruimte. In het buitengebied is dit eigendom beperkt en is het samenwerken met agrariërs, terreinbeherende organisaties en andere overheden essentieel. Ook in de dorpen zijn de tuinen, bossen en parken in particulier eigendom belangrijk voor een gezonde leefomgeving. Als gemeente steunen we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling van het groen in hun eigendom.

Nu en voor volgende generaties
We werken aan een groen netwerk dat nu en voor volgende generaties waarde heeft en betaalbaar is. Een juiste groenaanleg, -beheer en -onderhoud maken hierbij het verschil. We zorgen dat ons huidige en nieuwe groen volwassen kan worden en dat bomen tot volle wasdom kunnen komen zodat iedereen er lang van kan genieten, een hoge natuurwaarde bereikt wordt en er veel CO_2 wordt vastgelegd.

[2] *Coalitieprogramma ‘Samen Goed Doen’, nr. 8 Openbaar beheer*
https://www.gemert-bakel.nl/samen-goed-doen

Waardevol robuust groen netwerk

Een robuuste groene structuur heeft veel waarde en biedt voordelen voor mens en dier. We hebben een indeling gemaakt op het belang van ons groen, we onderscheiden drie niveaus:

1. **Hoofdgroenstructuur**
   De hoofdgroenstructuur bestaat uit het (historisch waardevol) groen dat belangrijk is voor de identiteit, voor de natuur en voor de herkenbaarheid/ eigenheid van de gehele gemeente.
   Het bestaat uit de bossen en natuurgebieden, de houtwallen/ -singels, de beken, de historische wegen met laanbeplanting, en de zandpaden. Deze laatste drie verbinden de dorpen met het buitengebied en zorgen daarmee voor de verankering in het landschap.
2. **Dorpsgroen**
   Het dorpsgroen bestaat uit de groene gebieden, die belangrijk zijn voor het dorp en bijdragen aan één of meerdere van de volgende onderdelen: de uitstraling, gezondheid en sociale cohesie van de inwoners, klimaatadaptatie en natuur. Onder het dorpsgroen vallen de parken/ grote groengebieden en de groene dorpsranden met de verbinding naar het buitengebied als onderdeel van de dorpsommetjes.
3. **Buurtgroen**
   Het buurtgroen wordt gevormd door de vele groene plekjes binnen de buurten. Deze plekken zijn waardevol voor de direct omwonenden. Het buurtgroen heeft als hoofddoel om maximaal bij te dragen aan een prettige, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving voor de direct omwonenden, waarin ze spelen, bewegen en ontmoeten. Daarnaast vormt het een lokale buffer tegen extreme weeromstandigheden (klimaatadaptatie) en is het samen met particuliere tuinen de belangrijkste manier om de biodiversiteit in de woonomgeving te verhogen.

Bescherming

De hoofdgroenstructuur en het dorpsgroen zijn belangrijk en worden beschermd. Deze bescherming is geregeld via het bestemmingsplan en via de groene kaart en bomenverordening (https://www.gemert-bakel.nl/groene-kaart). Werkzaamheden om de kwaliteit en meerwaarde te vergroten blijven wel mogelijk en zijn zeer gewenst.

Het buurtgroen heeft geen beschermde status. Dit betekent niet dat buurtgroen onbelangrijk is. In tegendeel: het buurtgroen samen met de particuliere tuinen vormen de groene dooradering van de dorpen en wijken. Het heeft grote invloed op de gezondheid, op de beleving, leefbaarheid en biodiversiteit van de direct aanwonenden. Als gemeente zijn we daarom zuinig op het buurtgroen.

Hoofdgroenstructuur: houtwallen, lanen en zandpaden

Dorpsgroen: park Meester Hertsigstraat De Rips

Buurtgroen: aanleg vaste planten

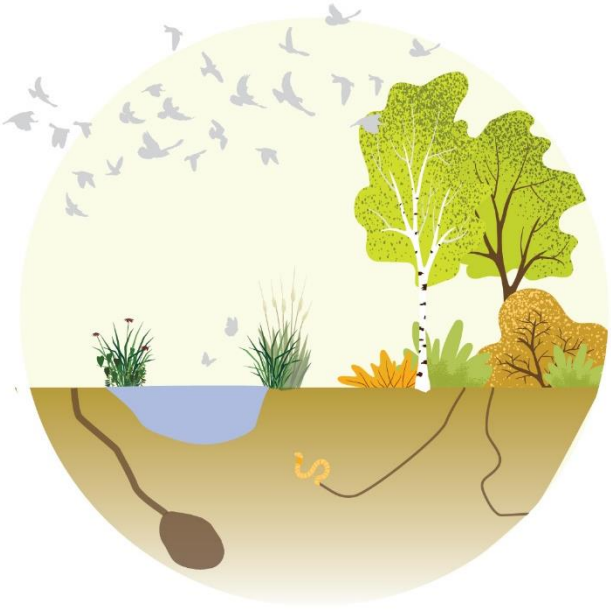
Hoe gaan we het doen?

De groenambitie gaan we realiseren door te gaan werken volgens een viertal richtinggevende principes met elk een set van doelen en maatregelen. Dat helpt ons om onze gemeente gezonder en het groen waardevoller te maken. Die principes hanteren we vanaf nu bij onze gemeentelijke taken, zoals het uitvoeren van projecten, het organiseren van beheer en het samenwerken met verschillende partijen.

- Principe 1: We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner.
- Principe 2: Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen.
- Principe 3: We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.
- Principe 4: Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

Principe 1 We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner.

Principe 2 Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen.

Principe 3 We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.

Principe 4 Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

Principe 1: We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner.

Als inwoner kan je genieten van voldoende gevarieerd en duurzaam openbaar groen in je directe leefomgeving. We zorgen voor voldoende groen door:

- De belangrijkste groenstructuren bestaande uit de hoofdgroenstructuur en het dorpsgroen te beschermen, te versterken en waar nodig aan te passen, zodat hun waarden over lange tijd gegarandeerd blijft en het bestand is tegen de veranderende klimaatomstandigheden en tegelijkertijd helpt de effecten van klimaatverandering te verminderen en de biodiversiteit te vergroten.
- Te zorgen dat in elke buurt openbaar groen direct zichtbaar is vanuit de woning. We focussen daarbij vooral op de buurten in de dorpen die erg versteend zijn en waar weinig schaduw is. Hier stimuleren we om gevels, daken en tuinen groener te maken.
- Te zorgen dat alle inwoners van de dorpen op loopafstand (binnen 300 m) een parkachtige, koele openbare ruimte hebben van minimaal 1.000 m2 waar je anderen kan ontmoeten en kan recreëren. We zorgen dat deze gebieden lopend veilig te bereiken zijn en zodanig zijn ingericht dat ze voor iedereen toegankelijk zijn, ook voor mensen met een fysieke beperking.
- Te zorgen dat iedereen vanuit de eigen woning een ommetje in het groen/ het buitengebied kan maken. Samen met de bewoners, dorpsraden en boeren gaan we actief ontbrekende dorpsommetjes realiseren (principe 4). Hiermee bouwen we voort op het netwerk dat is opgebouwd in de afgelopen decennia. Bij de realisatie hebben we oog voor natuur- en landschapswaarden en kijken we of een combinatie met de realisatie van kleinschalige landschapselementen kansrijk is.

We zorgen voor duurzaam groen door:

- Groen duurzaam aan te leggen. Door passende (boom)soorten te kiezen en te investeren in goede groeiplaatsomstandigheden zijn extra onderhouds- of herstelmaatregelen later niet nodig.
- Te kiezen voor (boom)soorten die passen bij de bodem, de beschikbare ruimte en het gewenste beeld. In het buitengebied zijn dit inheemse soorten van autochtone herkomst[3]. Binnen de dorpen passen we ook uitheemse soorten en variëteiten toe omdat dit meer mogelijkheden biedt om de juiste boomsoort te kiezen, passend bij de standplaats. Met name de omvang van de boven- en ondergrondse groeiruimte speelt daarbij een rol.
- Bij de afweging is de omvang van het bladerdek (boomkroonvolume) van de te kiezen soorten een belangrijk criterium. We sturen op een (in de toekomst) zo groot mogelijke kroon.

Inspiratie gevelgroen supermarkt (bron Nanda Sluijsmans)

Gevelgroen in de Watermolen in Gemert

[3] *Een overzicht van de soorten per landschapstype is opgenomen in het beeldkwaliteitsplan buitengebied.*

Principe 2: Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen.

Een gezonde bodem, is de basis voor de groei van bomen en planten. Bovendien houdt een gezonde bodem meer water vast; water dat tijdens droogte beschikbaar is voor de groei van planten. Tijdens hittegolven is de aanwezigheid van dit water cruciaal voor verdamping en daardoor verkoeling van de omgeving. Door de bodem zo min mogelijk te verharden kan het regenwater gemakkelijk infiltreren en het grondwater aanvullen en wordt de wateroverlast bij piekbuien minder.

Met het toepassen van dit principe bij nieuwe ontwikkelingen en het beheer en versterking van ons groene netwerk geven wij invulling aan de Kamerbrief water en bodem sturend van 25 november 2022. Dit doen we door:

- Overbodige verharding te vervangen door groen of wanneer het verhard moet blijven door waterdoorlatende verharding (grasbetonstenen).
- Voor elke ruimtelijke ontwikkeling de ambities en kaders voor water, bodem en groen concreet te maken als onderdeel van een integraal kader samen met andere vakdisciplines. Uitgangpunten hierbij zijn:
  - We bedekken de bodem zo min mogelijk.
  - De cultuurhistorie en ecologische kwaliteiten van de ontwikkellocatie vormen de basis voor de nieuwe structuur, in principe integreren we bestaande bomen in de plannen.
  - We beoordelen of de ontwikkeling geen ecologische knelpunten veroorzaakt en nemen indien nodig maatregelen.
  - Bij de aanleg of bij het opnieuw inrichten kiezen we voor een natuurvriendelijke openbare ruimte.
  - Natuurinclusief bouwen en verbouwen wordt gestimuleerd, zodat de ontwikkeling bijdraagt aan een gezondere en natuur inclusieve leefomgeving. Inspiratie hiervoor kan worden gehaald uit: Landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving.

Hof van Nazareth Gemert met oude en nieuwe bomen

Biodiversiteit is belangrijk, omdat een grote verscheidenheid aan soorten de natuur in balans houdt. Samen vormen de soorten een levende en productieve natuur. Goed voor de landbouw, goed voor iedereen.

De biodiversiteit vergroten we door:

- Het gericht omvormen en beheren aan de hand van gewenste dier- en plantensoorten. Dit heeft als voordeel dat optimaal wordt aangesloten bij de lokale situatie en dat specifieke doelstellingen voor inrichting en beheer geformuleerd kunnen worden.
- Bij aanleg een grotere verscheidenheid in (inheemse) boom- en plantsoorten toe te passen die aantrekkelijk zijn voor insecten en vogels. Indien beschikbaar kiezen we voor biologisch gekweekte soorten.
- Pachters van gemeentegronden een 15 meter brede akkerrand met wildbloemmengsel in te laten zaaien.
- We beheren ecologisch tenzij. We zetten het ecologische beheer (zoals maaien) van onze eigendommen in het buitengebied (bermen) en binnen de kernen door en breiden dit. Het ecologische beheer is erop gericht om diverse typen groen met hoge soortenrijkdom te ontwikkelen. Dat zie je terug in:
  - Bloemrijk grasland met veel soorten insecten.
  - Natuurlijke oevers en poelen met ruimte voor veel soorten dieren en planten.
  - Bosschages en bossen met soortenrijkdom en variatie in opbouw. Door dode bomen te laten staan of liggen en gevallen of gesnoeide takken te verwerking in takkenrillen
  - Groenvlakken waar jaarrond blad ligt of een mulchlaag wordt aangebracht. Zo wordt het bodemleven de kans geboden om de bodem te verbeteren en wordt verdroging van de bodem tegengegaan.

Boothuizen Bakel, waterdoorlatende wegen en grasparkeren

Principe 3: We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.

Groen draagt mits goed ingericht en beheerd bij aan verschillende opgaven zoals geformuleerd in hoofdstuk 2. Het zorgt voor opvang en infiltratie van water, het dempt hitte, het verhoogt de biodiversiteit en bevordert gezondheid en recreatie. Al deze waarden vinden we belangrijk, omdat ze bijdragen aan een leefbare woonomgeving voor mensen en dieren. Daarom zorgen we dat:

- Bij aanleg en herinrichting van groen duidelijk is aan welke opgave het groen op deze specifieke plek kan/ moet bijdragen.
- Bij ontwikkelingen in het buitengebied de kwaliteit van het landschap geborgd en versterkt worden door het opstellen van een Landschappelijk InpassingsPlan.[4]
- We bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in een paragraaf groen en klimaatadaptatie de maatregelen benoemen en verduidelijken waarom we deze hebben genomen.
- We bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de baten van het groen inzichtelijk maken en meewegen bij de besluitvorming.
- Bij (her)inrichting van woonstraten, zorgen we voor schaduwplekken in de zomer door het aanplanten en behouden van bomen. Indien mogelijk houden we bij het planten rekening met de schaduwwerking op particulier eigendom.
- Nieuw groen aan te leggen om hittestress en wateroverlast te voorkomen.
- Door grote bomen te behouden en te zorgen dat deze zich kunnen blijven ontwikkelen.
- Door bomen aan te planten en deze groot en oud te laten worden wordt de biodiversiteit vergroot en meer CO_2 vastgelegd.
- We dragen ons steentje bij aan de Brabantse Bossenstrategie. Bij aanplant gaan we zorgvuldig te werk. Dat betekent dat we rekening houden met de kenmerken en kwaliteiten van ons buitengebied. Daar waar bos in het landschap past, gaan we voor aanleg van gevarieerde bossen met een hoge biodiversiteit om zo optimaal bij te dragen aan de Brabantse Bossenstrategie. Daar waar de aanplant van bos niet past in het (historisch) landschap zetten we in op de aanleg en het herstel van kleine landschapselementen zoals houtwallen en - singels.
- We zorgen, samen met de betreffende eigenaren dat natuur en recreatie (verstoring voor de natuur) in onze natuurgebieden en ecologische verbindingszones in balans is.
- We blijven inzetten op natuureducatie. Door kennis beseffen we beter welke rol planten en dieren in ons leven spelen en wordt de natuur om ons heen steeds meer gewaardeerd.
- We gaan door met het vergroenen van schoolpleinen. Dit draagt bij aan de natuureducatie en een koelere leefomgeving.

[4] *Een beschrijving van de kwaliteiten van ons buitengebied voor de drie verschillende landschapstypen en hoe deze te versterken is opgenomen in het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied, oktober 2016 en handreiking kwaliteitsverbetering van het landschap*

Heringerichte Esperloop

Principe 4: Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

Het werken aan een waardevol, robuust groen netwerk kunnen we niet alleen. We willen hier samen met u aan werken. Uit de Swipocratie blijkt dat de meerderheid van de deelnemers bereid is om op eigen terrein bij te dragen door bijvoorbeeld het afkoppelen van de regenpijp en het bijdragen aan het vergroenen van de straat door herinrichting van de voortuin. Dit kunt u van ons verwachten:

- We voltooien samen met de provincie, het waterschap, boeren, landgoedeigenaren en de terreinbeherende organisaties de geplande ecologische verbindingen.
- We versterken ons buitengebied met de aanplant van kleinschalige landschapselementen, zoals houtsingels, kruidenrijke randen rondom de agrarische velden en de akkers; kruidenrijke en extensief beheerde bermen langs waterlopen en wegen passend bij het betreffende landschapstype. Hiermee sluiten we aan op de het aanvalsplan landschapselementen[5] om de biodiversiteit in het landschap te verhogen.
- Bij (her)inrichting van uw woonomgeving zorgen we dat u mee kunt denken. We betrekken u bij de keuze voor de invulling van nieuw openbaar groen: eetbaar groen, speelgroen, bloemen, vaste planten of bomen/ bosplantsoen afgestemd op het beoogde gebruik/functie.
- We ondersteunen uw ideeën voor vergroenen van de openbare ruimte door mee te helpen in de voorbereiding en uitvoering.
- We stimuleren/ moedigen bewoners, bedrijven en organisaties aan hun eigen buitenruimte (zowel tuinen als daken en gevels) groener en te maken en te beheren en de biodiversiteit te verhogen, door:
  - het ‘ontstenen’ van de (voor)tuin;
  - het aanleggen van geveltuintjes;
  - het afkoppelen van de regenpijp;
  - het vergroenen van de erfgrenzen en gevels;
  - het planten van bomen;
  - het aanleggen van groene daken eventueel gecombineerd met waterberging.

  We geven zelf het goede voorbeeld voor de gebouwen in gemeentelijk eigendom.
- Voor het plaatsen van een regenton, het afkoppelen van de regenpijp en opvangen van het water in je tuin en aanleg van een groen dak is een subsidie beschikbaar . We gaan onderzoeken of we voor de andere maatregelen ook een subsidie kunnen opzetten.

[5] Zie ook, *Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel – Aanvalsplan landschapselementen.* https://www.samenvoorbiodiversiteit.nl/

- We richten de communicatie op de inwoners van Gemert-Bakel met behulp van het inzetten van de gemeentelijke kanalen, als de gemeenterubriek, social media en de website. Daarnaast zetten we actiever in op gerichtere communicatie in de wijken waar nu nog beperkt groen in de openbare ruimte is. Hiervoor nemen we deel aan de Stichting Steenbreek, een landelijke organisatie die met gerichte landelijke acties onder andere stimuleert dat er tegels verdwijnen en groen wordt teruggeplaatst. Ook kan dit onderwerp worden meegenomen in wijkgerichte aanpak en aandacht krijgen via de wijkschouwen die we organiseren vanuit de gemeente.

Inspiratie sedumdak uitbouw

Inzaaien van kruidenrijke akkerrand met kinderen

Waar doen we wat?

De groenambitie bereiken we door te gaan werken volgens de vier richtinggevende principes met bijbehorende maatregelen. In dit hoofdstuk worden de opgaven (vanuit gezondheid, natuur, klimaat en identiteit), de ambitie en de principes vertaald naar de groenstructuurkaarten. Dit is niet voor alle maatregelen mogelijk, doordat sommige voor de hele gemeente gelden of gericht zijn op de samenwerking.

Kern van dit hoofdstuk wordt gevormd door de groenstructuurkaarten voor het buitengebied en de dorpen. Deze kaarten bestaan uit het huidige groene netwerk aangevuld met de gewenste versterking/ ontwikkeling.

Toekomstbestendig buitengebied

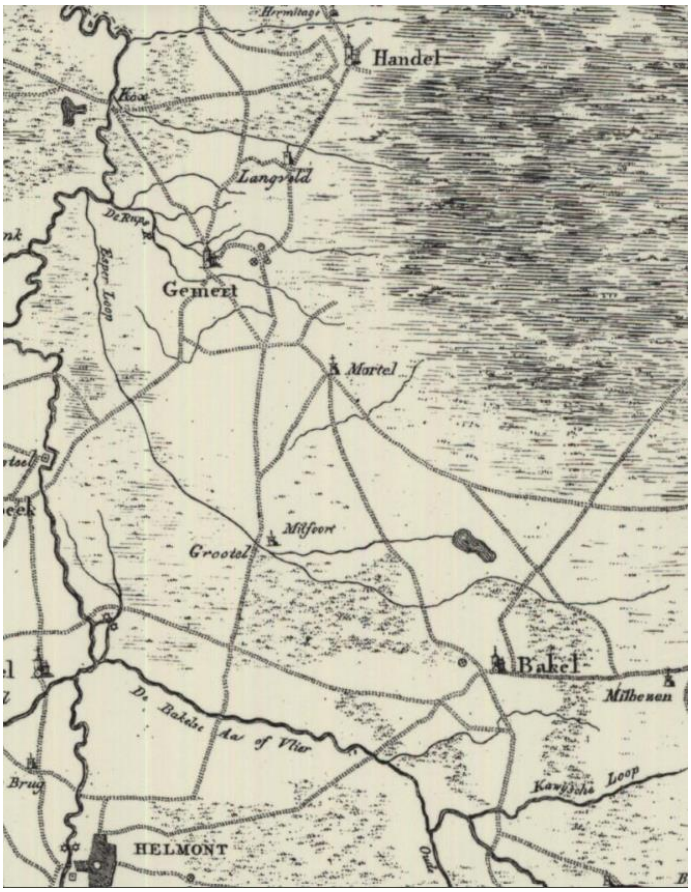
Ontstaansgeschiedenis

Het buitengebied van de gemeente Gemert-Bakel is in grote mate vormgegeven door de Peelrandbreuk. Deze breuk heeft in grote mate de leefomstandigheden bepaald en is zodoende bepalend geweest voor de locaties waar mensen zich gingen vestigen. Door de breuk is sprake van een ondoorlaatbare laag, waardoor water stagneert op de hoger gelegen 'horst'. Normaal gesproken komt het water via kwel terug in het lager gelegen beekdal. De ondoorlaatbare laag voorkomt dit, waardoor het water niet weg kan. Rondom de Peelrandbreuk is er dan ook sprake van een 'omgekeerd landschap': hoge natte gronden en lage drogere gronden. Doordat het regenwater op een relatief geringe diepte stagneerde, kon veenvorming plaatsvinden. Dit resulteerde in een moerasgebied dat nauwelijks toegankelijk was: De Peel.

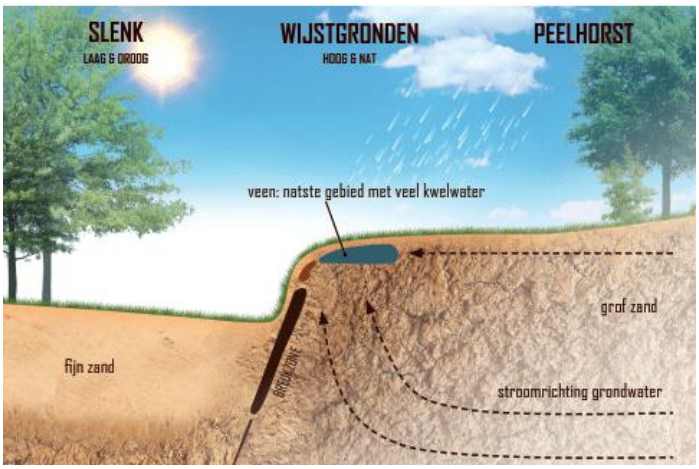
Aan weerszijden van het moerassige De Peel hebben zich in noord-zuid richting nederzettingen ontwikkeld. De eerste nederzettingen zijn te vinden op de overgangen tussen de drogere dekzandruggen en de lagere beekdalen.

De dekzandruggen konden door middel van bemesting geschikt gemaakt worden om gewassen op te telen en in de beekdalen kon vee grazen. Geleidelijk aan ontwikkelden zich hier de diverse dorpen en gehuchten. Vanwege de rijke bewoningsgeschiedenis is hier nog steeds sprake van hoge cultuurhistorische en archeologische waarden, zoals monumenten en oude akkercomplexen.

Pas in de 2e helft van de 19e eeuw werd het gebied op grote schaal ontgonnen. Men was in staat het water in het gebied te reguleren (met sloten en waterlopen), waardoor bewoning mogelijk werd. Zo ontstonden onder andere de dorpen Elsendorp en De Rips.

Uitsnede Historische kaart rond 1840 met daarop de dorpen Handel, Gemert, Mortel, Bakel en Milheeze, en het moerasgebied aan de rechterzijde. Bron: topotijdreis

Principe Peelrandbreuk, bron: Geopark Peelhorst en Maasvallei

Groenstructuur

Basis voor de groenstructuur in het buitengebied zijn de karakteristieke groenelementen van de drie landschapstypen: beekdallandschap, kampenlandschap met oude akkers en Peelontginningen-landschap.

De groenstructuren in het buitengebied (zoals aangeven op de groenstructuurkaart buitengebied) zijn allemaal onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Het betreft de bossen en natuurgebieden, historische wegen met laanbeplanting, houtwallen/ -singels/ houtopstanden, beken en zandpaden.

Landschapstypen (zoals opgenomen op de kaart groen en identiteit met karakteristieke groenelementen

(uit Beeldkwaliteitsplan Buitengebied 2016)

Beekdallandschap

- Beken.
- Kleinschalige openheid in het beekdal.
- Robuuste landschapselementen, zoals: bosjes en brede houtsingels.
- Kleinschalige landschapselementen, zoals: elzensingels, struwelen en (knot)bomenrijen.

Kampenlandschap met oude akkers

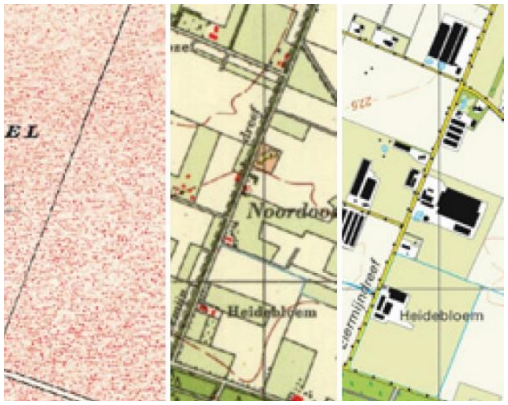
- Kleinschalige en groene uitstraling.
- Oude nederzettingen (dorpen en gehuchten).
- Variatie aan, van oudsher aaneengesloten, landschapselementen.
- Hoogteverschillen.
- Variërende verkaveling van de percelen, van grillig tot rechthoekig.
- Bochtige wegen.
- Verspreid gelegen erven.
- Beken.
- Oude akkers.
- Boomgaarden en moestuinen.

Peelontginningen-landschap

- Relatief grootschalig open landschap.
- Weidsheid onderbroken door bomenlanen met erven (ontginningslinten).
- Sterk agrarisch karakter met grootschalige bedrijfsbebouwing.
- Rechtlijnige verkaveling en geordende inrichting van het landschap.
- Landschappelijke beplanting in de vorm van robuuste boscomplexen en bomenlanen.

Opgaven en gewenste ontwikkeling

De komende 10 jaar willen we als gemeente werken aan de volgende (deels al lopende) opgaven en gewenste ontwikkelingen om ons buitengebied toekomstbestendig te maken en de waarde voor de mens en dier te vergroten.

1. Voltooien inrichting ecologische verbindingszones en het oplossen van knelpunten.
2. Versterking van de herkenbaarheid, beleving en natuurlijke netwerk van de drie landschapstypen. Door aanleg van houtwallen/ - singels, poelen, kruidenrijke randen rondom de agrarische velden en de akkers; kruidenrijke en extensief beheerde bermen langs waterlopen en wegen. Met specifieke aandacht voor de breuken en wijstgronden.
3. Aanleggen van bos en natuur.
   Met het aanleggen van bos (als onderdeel van de bossenstrategie) versterken we de bestaande bosstructuren en de verbinding ertussen. Als gemeente willen we deze nieuwe bossen aanleggen:
   - Grenzend aan bestaande bossen en rekening houdend met de bestaande natuurwaarde.
   - In de op de visiekaart aangegeven zoekgebieden (groene pijlen).
4. Omvormen naaldbossen naar klimaatbestendige loofbossen, met rijke strooiselsoorten die bestand zijn tegen verdroging/vernatting.
5. Natuurvriendelijke beken en hoofdwatergangen.
   Om de ecologische waarden van de beken en hoofdwatergangen te vergroten worden oevers waar mogelijk heringericht. De inrichting bestaat uit flauwe oevers met kruiden, ruigte, struweel en bosjes op regelmatige afstand voorzien van poelen en houdt rekening met het landschapstype waar de waterloop doorheen loopt.
6. Zoekgebieden voor nieuwe natuur/ bos/ park rondom de kernen.

Versterken landschapstypen met kleinschalige landschapselementen per landschapstype

Beekdallandschap
- Herstel en versterken van het kleinschalige karakter door houtwallen, -singels op de perceels- of erfgrenzen haaks op de beek.
- Beekbegeleidende beplanting + poelen.

Kampenlandschap met oude akkers
- Herstel en versterken van het kleinschalige kampenlandschap door houtwallen, -singels en kleine bosjes op perceels- of erfgrenzen.
- Verbinden geïsoleerd geraakte landschapselementen.
- Begeleiden van waardevolle open ruimte (oude akkers) met beplanting en herstellen van zichtlijnen.
- Herstel historische beplantings-, wegen- en padenstructuren.

Peelontginningslandschap
- Rechtlijnige en geordende verkaveling zichtbaarder maken door houtwallen, -singels toe te voegen op de perceels- of erfgrenzen en laanbomen bij de ontginningswegen.
- Behouden daarbij het open en weidse karakter, respecteer de maat van de oorspronkelijke verkaveling en handhaaf.
- Inpassing van boerderijen en erven met een gevarieerde en gebiedseigen erfbeplanting.

Voor een uitgebreide beschrijving en soortkeuze zie het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied

Groenstructuurkaart met ontwikkelingen buitengebied A3

Vitale dorpen

De gemeente Gemert-Bakel is een van oorsprong agrarische gemeente. De kransakkerdorpen/ kerkdorpen, oude akkers en hooilanden zijn karakteristiek voor het oude, besloten cultuurlandschap met houtwallen. De akkers en dorpen lagen op de hoge, goed ontwaterde gronden. De hooi- en weidelanden lagen in het natte beekdal.

De dorpen Bakel, De Mortel, Gemert, Handel en Milheeze zijn nauw verweven met het omliggende landschap. Hun opbouw en structuur vloeit voort uit het van oorsprong agrarische gebruik. Uit dit gebruik is een structuur ontstaan waaruit een aantal karakteristieken kunnen worden onderscheiden. Zo geeft een laanstructuur toegang tot de kern. Vaak is er een brink (grasland met bomen) in de kern aanwezig. Dit kunnen er ook meer dan één zijn. Een ander karakteristiek is dat er open ruimtes en pleinen in de kern aanwezig zijn.

De dorpen in de jonge ontginningen, Elsendorp en De Rips onderscheiden zich door hun rechtlijnig wegenstelsel en bijbehorende beplanting.

Opbouw hoofdstuk
In dit deel wordt de groenstructuur van de dorpen toegelicht. Deze bestaat uit:

- Een beknopte beschrijving van de ontstaansgeschiedenis van het dorp. Als bron zijn hiervoor de toelichtingen op de bestemmingsplannen[6] gebruikt en de beschrijving zoals opgenomen in het huidige groenstructuur- en beleidsplan.
- Opsomming van de onderdelen van de hoofdgroenstructuur en dorpsgroen.
- Resultaten van de analyse naar de hoeveelheid van en afstand tot het huidige groen. Zie voor een toelichting op deze analyse bijlage C.
- Tot slot worden de opgaven en gewenste versterking van de groenstructuur voor de dorpen kort toegelicht. Deze opgaven en ontwikkeling is specifiek voor elk dorp en aanvullend op de gewenste ontwikkeling zoals beschreven in het vorige hoofdstuk.

Kenmerkend groen (bron 7 kernen in het groen)

[6] *Toelichting bestemmingsplan "Bakel, Milheeze en De Rips" (2012), Toelichting Bestemmingsplan "Woongebied Gemert" (2011), Toelichting Bestemmingsplan integrale herziening "Handel, De Mortel en elsendorp" (2013)*

Bakel

Bakel is ontstaan rond de achtste eeuw uit een nederzetting op een dekzandrug. Het dorp is van oorsprong een kern-kransakkerdorp (vorm van esdorp). Dit betekent dat er vanuit een centraal gelegen nederzetting akkercomplexen werden geëxploiteerd en er vervolgens weer kleine nederzettingen aan de randen van deze akkers werden ontwikkeld. Door de grote sociale en culturele betekenis van de kern bleef de verbinding hiermee van groot belang. Hierdoor ontwikkelde zich een radiaal wegenpatroon (Helmondsestraat/ Dorpsstraat en later Gemertseweg/ Schoolstraat-Aureschootseweg), welke nog steeds zeer nadrukkelijk in Bakel aanwezig is.

Aan deze structuur is vervolgens bebouwing ontstaan in de vorm van een lintdorp. De verdichting en intensivering die zich eerst in een gestaag tempo voltrok raakt na 1950 in een stroomversnelling. Vanaf dan volstaat het (oude) radiale patroon niet langer. Na aanleg en benutting van straten als de Nieuwe Uitleg, Molenakkers, Viltstraat, Bergstraat en de Molenweg ontstonden vanaf de jaren ‘60 grotere geplande uitbreidingen

Groenstructuur

De **hoofdgroenstructuur** van Bakel bestaat uit:

- De bossen aan de noordrand gelegen op een hoge zandrug aangevuld met woonbos Bakel en het landgoed Bakel.
- De historische wegen met begeleidende (boom)beplanting die het dorp van oudsher verbinden met het omliggende buitengebied.
  - De radialen vanuit het centrum: Gemertseweg, Dorpsstraat, Helmondsestraat en Schoolstraat/ Auerschootsweg met laanbeplanting van eiken.
  - De historische wegen naar het buitengebied: Hendrikstraat, Julianastraat, Bernardstraat naar het noorden en Hilakker naar het zuiden aangevuld met de kerkepaden en holle wegen.
  - De oost-west gelegen Nieuwe uitleg en Molenakkers.
- De beplanting langs de Burgermeester Diepstratenlaan, de Beekakker, Koolkamp en Hoge Braak.
- De Fabrieksloop aan de zuidkant van het dorp

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:

- Diverse parken en grotere groengebieden verspreid over de verschillende wijken;
- De dorpsrandzone aan de zuidkant bij de nieuwe woonwijken en de Fabrieksloop
- De groenstructuur ontstaan/ geplant op de ligging van de oude Fabrieksloop.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Bakel is het groenste dorp in de gemeente. Het heeft de meeste m^2 openbaar groen per woning en het hoogste percentage groene oppervlakte (openbaar en tuinen).

Aandachtspunt is de toegankelijkheid tot een parkachtige, koele openbare ruimte voor de woningen gelegen aan de noordoost zijde van het dorp (zie kaart opgave en ontwikkelingen, paarse bebouwing). Ondanks de ligging naast het landgoed voldoen deze woningen niet aan de richtlijn van 300 m afstand. Reden hiervoor is dat het landgoed Bakel enkel vanaf de zuidzijde toegankelijk is voor publiek.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Belangrijke opgaven voor Bakel zijn het verminderen van de -kwetsbaarheid voor- hittestress en het optimaliseren van het regenwatersysteem door het uitbreiden en aanleggen van regenwaterbergingen en door wijken en tuinen te vergroenen.

Behouden van volwassen bomen. Kenmerkend voor Bakel is de aanwezigheid van grote, volwassen bomen in de woonstraten. Deze dragen in belangrijke mate bij aan het groene karakter en aan het verminderen van hittestress, maar deze bomen staan onder druk door ervaren hinder en herinrichting van de woonstraten.

Onderzoeken of de toegankelijkheid tot een parkachtige openbaar groengebied verbeterd kan worden voor de woningen aan de noordoostzijde van Bakel.

Gewenste versterking groenstructuur:

1. Versterking van de hoofdgroenstructuur in de Schoolstraat en Molenakkers – Auerschootsweg.
2. Afronding dorpsrandzone Fabrieksloop inclusief waterberging.
3. Versterken zone oude waterloop de Fabrieksloop.

Groenstructuurkaart Bakel

Opgaven/ ontwikkeling Bakel

De Mortel

De Mortel is ontstaan op een dekzandrug als onderdeel van een kransakkerdorp. Een kransakkerdorp is een type dorp waarbij de boerderijen om een akkercomplex waren gelegen. Ze waren gegroepeerd langs kronkelige wegen die op verhogingen in het landschap lagen. De historische wegenstructuur is in de loop der tijd nauwelijks veranderd. Pas na 1945 heeft het dorp zich geleidelijk uitgebreid, ondermeer over de noordkant van de es.

Langs de Sint Antoniusstraat en de Oude Molenweg staan veel leilindes en beukenhagen, maar ook lindes, eiken en kastanjes. De wegen die haaks op de doorgaande weg staan geven doorzichten naar het buitengebied waarbij het groen van de particuliere tuinen bijdragen aan het groene karakter van de straat.

In De Mortel zijn er nog weinig oude bomen in de dorpskern. De oude bomen die er nog zijn, zijn mede daarom van grote waarde.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van De Mortel bestaat uit:

- De historische wegen: van noord naar zuid de Sint Antoniusstraat en de Oude Molenweg, en van oost naar west de Lochterweg en de Renseweg. Waarbij het eerste deel van de Renseweg geen begeleidende groenstructuur heeft.
- De historische zandpaden met beplanting rondom de oude akker.
- De Rips met begeleidende beplanting.
- Ten zuiden van De Mortel liggen de Mortelse bossen.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:

- De grotere groengebieden bij het Abtshof, aan de Lochterweg (locatie woningbouwontwikkeling) en in de nieuwe wijk De Leijgraaff (inclusief waterberging).
- De dorpsrandzone grenzend aan de zuidwestkant bij de Vraant en Renseweg.
- De houtsingels rondom het sportveld.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

De Mortel is een van de groenste dorpen in de gemeente door de aanwezigheid van openbaar groen en particuliere tuinen. Na Bakel heeft de Mortel het hoogste aantal m^2 openbaar groen per woning.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Rondom het dorp zoekt de gemeente naar mogelijkheid om regenwater op te vangen in een waterberging.

Gewenste versterking groenstructuur:

1. Versterking van de Rips door een natuurvriendelijke inrichting aanvullend op de versterking die binnen het dorp reeds is uitgevoerd.

De Rips

Het dorp De Rips is ontstaan als nederzetting van twee boerderijen tijdens de grootschalige ontginning van de Peel voor de bosbouw aan het begin van de vorige eeuw. De parochie De Rips werd in 1920 gesticht, hetgeen een positieve uitwerking had op de ontwikkeling van het dorp. Er werden woningwetwoningen gebouwd en winkels en bedrijfjes geopend. Na de Tweede Wereldoorlog groeide De Rips uit en werd het vooral een woondorp. De sterke geometrische structuur van het omliggende landschap is bepalend voor de structuur van het dorp. De Burgemeester van den Wildenberglaan en Ripsestraat zijn de oudste straten waarlangs zich de eerste bebouwing ontwikkelde. Deze straten kenmerken zich door grote hoge bomen en vaak hoog opgaand groen in de relatief ruime en diepe tuinen. Wat opvalt is de ruime groene opzet van de kern, zoals de groene open ruimte met parkeerplaatsen, speelterrein en parkje ter hoogte van het centrum van het dorp. Waardevol zijn de vele oude bomen rondom de pastorie en begraafplaats.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van De Rips bestaat uit:

- De bossen aan de westzijde van het dorp, deels particulier eigendom, aansluiten op het bosgebied Beestenveld/ De Stippelberg.
- De ontginningswegen met begeleidende beplanting: Ripsestraat/ Oploseweg en Burgemeester van de Wildenberglaan, Lambertweg, Blaarpeelweg en Meester Hersigstraat.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:

- De parkjes/ grote groengebieden: aan de Meester Hertsigstraat, centraal in het dorp, en aan de Leeuwerikstraat.
- De dorpsrandzone aan de oostzijde als onderdeel van de nieuwe uitbreiding Paterslaan. Samen met de houtsingels en het natuurterreintje vormt dit de rand aan de oostkant van het dorp.
- De houtsingels rondom het sportveld.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Zowel qua aanwezigheid van openbaar groen en particuliere tuinen als aantal m^2 openbaar groen per woning is De Rips gemiddeld ten opzichte van de andere dorpen.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Opgave voor De Rips is het behouden van de beeldbepalende begeleidende beplanting op particulier terrein in de Ripsestraat als belangrijk onderdeel van de groenstructuur en bepalend voor het huidige karakter.

Gewenste versterking groenstructuur:

2. Realisatie van de geplande ecologische verbindingszone tussen de bosgebieden.
3. Herstel van de houtsingels rondom het sportveld.

Groenstructuurkaart De Rips

Opgaven/ ontwikkeling De Rips

Elsendorp

Elsendorp vindt zijn oorsprong in het proefbedrijf de Annahoeve op het landgoed de Dompt, dat in 1910 werd gebouwd. Het gebouw kenmerkt zich door haar zeer grote omvang en was zeker destijds een gigantisch bedrijf. Geleidelijk aan zijn delen van het landgoed verkocht en heeft zich daaruit de dorpskern van Elsendorp gevormd.

Elsendorp kent een rechtlijnig wegenpatroon. Doordat het dorp een relatieve jonge vestiging is, zijn er maar weinig bomen met een grote maat. De oude bomen die in het dorp staan zijn dan ook van grote waarde.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van Elsendorp bestaat uit:
- Het grid van ontginningswegen bestaande uit de Zeelandsedijk/ Ripseweg en Sint Christoffelstraat.
- De houtsingels rondom het sportveld waarbij de oostzijde zowel noordelijk doorloopt naar de Keizersberg als zuidelijk via de Elsendorpseweg en Den Heikop naar de Limbraweg.
- De Domptse loop ten noorden van het dorp.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:
- Het Sint Christoffelplein en het groengebied aan de noordkant bij het Adelaarshof.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Elsendorp heeft relatief veel openbaar groen per woning. Dit groen is echter vooral kijkgroen en bestaat uit (smalle) stroken langs de wegen.

Aandachtspunt in Elsendorp is het weinig aanwezige parkachtige verblijfsgroen en de toegankelijkheid van het buitengebied. Het verblijfsgroen is nu vrijwel volledig afhankelijk van het centraal gelegen Christoffelplein en dit gebied is daarom zeer belangrijk voor de groenstructuur van het dorp.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Gewenste versterking groenstructuur:
1. Aanleggen van natuurvriendelijke oevers langs de Domptse loop.
2. Zoeken naar mogelijkheden voor dorpsommetjes ten oosten en westen van Elsendorp. Aansluitend op de recreatieve structuur in het zuiden bij de landgoederen.

Groenstructuurkaart Elsendorp

Opgaven/ ontwikkeling Elsendorp

Gemert

Gemert is ontstaan op de grens van hoger en laaggelegen gronden. De hoge en droge gronden waren in gebruik voor akkerbouw, de lage en natte gronden voor veeteelt. De bebouwing in Gemert is begonnen als lintbebouwing langs de route Oudestraat - Binderseind - Ridderplein - Kerkstraat - Nieuwstraat - Kruiseind - Pandelaar. Aftakkingen op deze route ontstonden richting de dorpen Handel, Erp, Beek en Donk en Bakel. Het vijftiende-eeuwse kasteel van de Duitse Orde en de kerk vormden de dragers van de oude bebouwingsstructuur.

Verdere ontwikkeling van de kern vond in eerste instantie op een organische wijze plaats. Eerst werd het lint afgebouwd en vervolgens de dwars hierop gelegen straten zoals de Molenstraat. Op deze wijze groeide Gemert tot de eerste planmatige ontwikkeling in de jaren '30.

De groenstructuur wordt gevormd door de met lanen en hagen beplantte hoofdwegenstructuur. Ook de typische ligging van het park rondom het kasteel dat direct aansluit heeft op het buitengebied is kenmerkend. De parken in het dorp zijn allen verbonden met de al dan niet voormalige waterstructuren. In de oude wijken is het openbare groen in de vorm van plantsoenen zeer versnipperd. In de latere wijken zijn wel grote openbare groengebieden in de wijk opgenomen. Een groot deel daarvan staat in directe verbinding met het buitengebied, waardoor deze niet alleen structuurbepalend zijn, maar ook van ecologisch belang.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van Gemert bestaat uit:

- De verschillende beken; De Rips, Molenbroekse Loop door het dorp en de Peelsche Loop met ecologische inrichting (als verbindingszone) ten noorden van Gemert.
- De parkachtige omgeving rondom het kasteel en bij Heerlijck Hopveld.
- De historische wegen met laanbeplanting en hagen:
  - Van Veghel richting De Mortel en Bakel (Pandelaar/ Kruiseind/ Haageijk/ Nieuwstraat/ Kerkstraat/ Ridderplein/ Binderseind/ Oudestraat), waarvan enkel het eerste en laatste deel is voorzien van een robuuste groenstructuur.
  - Richting Boekel (De Haag/ Komweg/ Vondellaan).
  - Richting Handel (Molenstraat/ Sint Annastraat/ Lodderdijk/ Handelsweg).
  - Richting de Mortel (Eeuwsel/ Paashoefsedijk. Deel, Doornheide, Scheiweg.
  - Pastoor Attendorenstraat.
- De Lodderdijk is een historisch lint wat nog nagenoeg intact is en daarom heeft het een hoge cultuurhistorische waarde. De Lodderdijk is een slingerende weg langs oude akkers, een zandwelving, monumentale bomen en een monumentale bomenrij.
- Naast de historische hoofdwegen heeft Gemert ook een aantal ontsluitingswegen die onderdeel maken van de hoofdstructuur. Het betreft de Zuid-Om en Heijtsveld/ Slenk in het zuidoosten aansluitende op de Rooije Hoefsedijk.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:

- Diverse parken en grotere groengebieden verspreid over de verschillende wijken, waarbij vooral de oppervlakte van de Dribbelei, het Hein de Witpark, Het Macropediusplantsoen en Kasteelpark en groen aan de rand van bedrijventerrein Wolfsveld opvalt.
- De groenstructuur ontstaan/ geplant op de ligging van de voormalige De Rips.
- De dorpsrandzone aan de zuidkant langs de Zuid-Om met aansluiting op het kleinschalige landschap met zandpaden en houtwallen richting de Mortel.
- De houtsingels rondom het sportpark.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Gemert heeft gemiddeld 94 m^2 openbaar groen per woning en 51 % van het oppervlakte is openbaar groen of tuinen.

Aandachtspunt is de ongelijke verdeling van het groen tussen de verschillende wijken. In het bijzonder de aanwezigheid van op loopafstand parkachtige, koele openbare ruimte.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Belangrijkste opgaven voor Gemert zijn het verminderen van de -kwetsbaarheid voor- hittestress (Bron klimaatstresstest 2021) en het verminderen van overlast door piekbuien door het uitbreiden en aanleggen van regenwaterbergingen. Hiervoor zijn diverse zoekgebieden aangewezen.

Gewenste versterking groenstructuur:

1. Realiseren ecologische verbinding Peelsche Loop bij bedrijventerrein.
2. Onderzoeken toevoeging parkachtige, koele openbare ruimte.

3. Vergroenen gebieden met (kwetsbaarheid voor) hittestress.
4. Realiseren natuurvriendelijke oevers (indien nog niet aanwezig).

Groenstructuurkaart Gemert (A3)

Opgaven/ ontwikkeling Gemert (A3)

Handel

Handel ligt ten noorden van Gemert en is ontstaan uit een kampenontginning in het heidegebied van de Peel. De eerste vestiging waren de boerderijen de hoeve Strijbosch en Haendel. De “Duitsche Orde”, een religieuze instelling, was eigenaar van de boerderij Haendel en het omringende landgoed. Omstreeks 1700 vestigden zich er Pelgrims en honderdvijftig jaar later de paters Kapucijnen. Door de bedevaart bloeide de middenstand van Handel op.

Het centrum van Handel ligt aan de Pater Petrusstraat en de Pastoor Castelijnstraat ter hoogte van de kerk en dit vormt de centrale openbare ruimte.

Handel heeft een rijke geschiedenis als bedevaartsplaats. In de inrichting rondom de kerk met de oude linden, het Processiepark (Rijksmonument) en de laanbeplanting van Onze Lieve Vrouwenstraat is dit historische karakter herkenbaar. Door de ligging tegen een bosgebied heeft Handel een groen besloten karakter.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van Handel bestaat uit:
- De Handelse bossen aan de westkant met de waardevolle zandpadenstructuur en het Processiepark en bossen met houtwallen aan de oostkant.
- De historische wegen met beplanting: van noord naar zuid de Pater Petrusstraat, de Pastoor Castelijnstraat en Onze Lieve Vrouwestraat. Hierop sluiten de oost west georiënteerde Heerveldseweg, Pelgrimweg, Kapelweg en Haveltweg op aan.
- Waarbij de Pelgrimweg niet begeleid wordt door een groenstructuur.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:
- De speelweide grenzend aan de Handelse bossen
- De houtsingels aan de oostzijde van het sportveld.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Door de ligging tegen de bossen en het Processiepark heeft Handel een groen karakter. Wanneer enkel de openbare ruimte wordt gemeten dan valt het lage aantal m^2 openbaar groen per woning op.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

In Handel is het behoud van particulier bos met de aanwezige cultuurhistorische elementen zoals de zandpaden en de stuifwallen evenals de blijvende publieke toegankelijkheid van de bossen de opgave.

Ten noorden en ten zuiden zoekt de gemeente naar mogelijkheden om regenwater te bergen in waterbergingen.

Gewenste versterking groenstructuur:
1. Versterking groenstructuur Pelgrimweg.

Groenstructuurkaart Handel

Opgaven/ ontwikkeling Handel

Milheeze

Milheeze is een agrarische nederzetting aan de rand van het eens zo woeste en uitgestrekte Peelgebied. Tot in de jaren '50 bestond Milheeze uit een rij huizen langs het Kerkeind met een aantal verspreid liggende boerderijen bij Schutsboom, Berken en Bocht. Pas tien jaar later kwam er nieuwe uitbreiding.

De centrale openbare ruimte ligt met name rond de kerk in de hoofdstraat.

De doorgaande weg ter hoogte van het Kerkeind is beplant met een dubbele rij lindebomen. Aan het Kerkeind ligt de kerk, waar ook de voorzieningen zich hebben gevestigd. Opvallend is de groene omlijsting van de kerk.

Groenstructuurkaart

De **hoofdgroenstructuur** van Milheeze bestaat uit:
- De hoofdweg van het dorp met de begeleidende beplanting. Deze wordt gevormd door Kerkeind, Milheesestraat en Hof.
- Op de hoofdweg aansluitende (historische) wegen. Richting het noorden de Kreijtenberg, Nachtegaal, Berken (zowel weg als pad) en de Bocht. Richting het zuiden de Schutsboom. Overige historische wegen naar het zuiden zijn door de uitbreiding bijna allemaal verdwenen enkel de Rooiweg is nog herkenbaar.
- Ten noorden de Milheezerloop met de natuurlijke inrichting als ecologische verbindingszone.

De **dorpsstructuur** wordt gevormd door:
- Vele kleine parkjes verspreid in de wijken.
- De houtsingels rondom het sportveld.

Analyse hoeveelheid van en afstand tot huidige groen

Milheeze heeft het laagste percentage groen binnen de komgrens samen met De Mortel en een gemiddeld aantal m^2 groen per woning.

Aandachtspunt is de toegankelijkheid tot een parkachtige, koele openbare ruimte voor de woningen gelegen aan de oostzijde van het dorp.

Opgaven en gewenste versterking groenstructuur

Ten noorden zijn vele ommetjes te maken, aan de zuidkant waar de meeste mensen wonen is de toegankelijkheid beperkt en is aanvulling wenselijk. Opgave is het zoeken naar mogelijke dorpsommetjes, bijvoorbeeld naar het zandpad ten zuidoosten van het dorp.

Aan de westzijde van het dorp zoekt de gemeente naar gebieden om deze in te richten als waterberging.

Gewenste versterking groenstructuur:
1. Versterking van de Rooiweg als groene verbinding naar het zuiden.
2. Ontwikkeling van natuur aan noordzijde aansluitend op de Berkenseloop.
3. Herstel van de houtsingels rondom het sportveld.

Groenstructuurkaart Milheeze

Opgaven/ ontwikkeling Milheeze

Waarmee beginnen we?

In dit hoofdstuk vind je het uitvoeringsprogramma. Met dit programma vertalen we de vier richtinggevende principes in acties voor de komende tien jaar. Dit zijn allemaal acties met een duidelijk resultaat. We hebben ervoor gekozen om de doelen die betrekking hebben op de samenwerking binnen de gemeente en het afwegen van keuzes binnen projecten niet op te nemen in het uitvoeringsprogramma. Als voorbeeld '*Voor elke ruimtelijke ontwikkeling maken we de water, bodem en groenambitie en -kaders concreet als onderdeel van een integraal kader samen met andere vakdisciplines.'* Hiervan zijn geen acties opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Dit geldt immers voor alle toekomstige projecten en is onderdeel van de integrale projectaanpak die we voor ogen hebben.

Het uitvoeringsprogramma is geen vaststaande lijst. In de komende jaren kunnen er acties aangepast worden of nieuwe acties worden toegevoegd.

In onderstaande tabellen worden de doelen en maatregelen behorende bij de vier richtinggevende principes gekoppeld aan de acties. Per actie wordt aangegeven:

- Wat voor type actie het is en welke afdeling binnen de gemeente hiervoor in principe de 'trekker' is. Bij type actie zijn de volgende categorieën gehanteerd: Is het een actie gericht op het realiseren van groen, gericht op het uitwerken van beleid/ -planvorming, of gericht op een dienst.
- Voor welke locaties deze geldt. Voor acties die gelden voor de hele gemeente zijn waar mogelijk de locaties benoemd waarop we de komende tijd willen concentreren.
- Welke periode we verwachten deze te starten. We hanteren drie perioden: korte termijn (0 tot 3 jaar), middellange termijn (4 tot 7 jaar) en lange termijn (8 tot 10 jaar.
- Aan welke opgaven (zoals geformuleerd in hoofdstuk 2) de actie bijdraagt.

De bedragen reeds onderdeel van de begroting zijn opgenomen in de tabel 'kosten'.

Principe 1: We zorgen dat er voldoende en duurzaam groen is voor iedere inwoner.

Maatregel		**Aan welke opgave draagt dit bij?**			
Actie		Type acties	Locatie	Periode	**Bedrag (in begroting)**
1.1	**Hoofdgroenstructuur en dorpsgroen beschermen, versterken en aanpassen**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige, koele openbare ruimte. **Natuur**: versterk het natuurlijk netwerk in het buitengebied passend bij het karakteristieke landschap. **Identiteit**: behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen.			
1.1.1	Actualiseren van de Groene Kaart, Bomenverordening en bijdrage waardevolle bomen	Beleid, OB: beleid	Hele gemeente	0-3 jaar	€ 28.000 (beschikbaar)
1.1.2	Versterken van de (hoofd)groenstructuur door het aanleggen van ontbrekende delen (zoals opgenomen in hoofdstuk 5).	Planvorming, REO: beleid Aanleg, OB: projecten	Kernen	4-7 jaar 8-10 jaar	
1.1.3	Herijken bosbeleid met daarin de omvorming van naar klimaatbestendige loofbossen, uitgevoerd door externe partij.	Beleid, REO: beleid	Hele gemeente	4-7 jaar	
1.1.4	Het handhaven van particulier bos.	Dienst, VT	Buitengebied	0-10 jaar	
1.1.5	Het geven van voorlichting om particulier bos te behouden.	Dienst, OB: vakspecialisten	Buitengebied	4-7 jaar	
1.1.6	Plan van aanpak opstellen om de entrees van de kernen te vergroenen.	Planvorming, REO: beleid	Kernen	4-7 jaar	
1.1.7	Herinrichting entrees, conform plan 1.1.6	Aanleg, OB: projecten	Kernen	8-10 jaar	
1.2	**Openbaar groen is direct zichtbaar vanuit de woning.**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige, koele openbare ruimte **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling.			
1.2.1	Deelnemen aan Stichting Steenbreek.	Beleid, OB: beleid		0-3 jaar	Jaarlijks € 2.500

1.2.2	Bepalen in welke straten er weinig groen is en opstellen van een Uitvoeringsplan met projecten, prioritering en planning voor de komende 10 jaar.	Planvorming, REO-OB: beleid	Buurten met hittestress of die kwetsbaar zijn voor hittestress	0-3 jaar	
1.2.3	Planvorming en herinrichting conform actie 1.2.2	Aanleg, OB: projecten	idem	4-10 jaar	
1.3	**Alle inwoners hebben een parkachtige, koele openbare ruimte op loopafstand van hun huis.**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige, openbare ruimte **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling.			
1.3.1	Actualiseren van de groennorm.	Beleid, REO: beleid	Hele gemeente	0-3 jaar	€ 50.000 (beschikbaar)
1.3.2	Onderzoeken van mogelijkheden om ontbrekende parkachtige ruimtes te realiseren vanuit integraal beleid en renovatie.	Planvorming, REO-OB: beleid Aanleg, OB: projecten	Gemert, Bakel, Milheeze	4-7 jaar 8-10 jaar	
1.4	**Iedereen kan een ommetje in het groen/ het buitengebied maken.**	**Gezondheid: recreatieve routes naar het buitengebied** **Identiteit: behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen.**			
1.4.1	Behouden van bestaande (historische) wegen en paden door actualisatie Groene Kaart, zie actie 1.1	Beleid, REO: beleid	Buitengebied	0-10 jaar	
1.4.1	Realiseren nieuwe dorpsommetjes.	Planvorming, REO: beleid Aanleg OB: projecten	Kernen	4-7 jaar 8-10 jaar	
1.4.2	Realiseren nieuw bos/ natuur/ park rondom de dorpen in een zoekgebied van 500 m.	Planvorming, REO: beleid Aanleg OB: projecten	Kernen	0-3 jaar 4-10 jaar	

Principe 2: Bodem, water en biodiversiteit zijn sturend bij de ontwikkeling en beheer van ons groen.

Maatregel		Aan welke opgave draagt dit bij?			
Actie		Type acties	Locatie	Periode	**Bedrag (in begroting)**
2.1	**Overbodige verharding vervangen door groen of door waterdoorlatende verharding**	**Klimaat**: aanvulling grondwater en humusrijke bodem **Klimaat:** ontwikkel een watersysteem met wateropvang in het groen **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling. **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving			
2.1.1	Identificeren 'overbodige' verharding (zie actie 1.5) en opstellen van een Uitvoeringsplan met projecten, prioritering en planning voor de komende 10 jaar. Relatie met actie 1.2.1	Planvorming, OB/ REO: beleid	Kernen	0-3 jaar	
2.1.2	Verwijderen/omvormen van verharding en het aanleggen van groen conform het uitvoeringsplan opgesteld in actie 2.1	Aanleg, OB: projecten	Buurten die (kwetsbaar) zijn voor hittestress	4-7 jaar	
2.1.3	Vergroenen van de achter- en tussenpaden. Opstellen voorbeelduitwerking/inspiratiedocument met visualisaties	Aanleg, OB: projecten	Kernen	0-3 jaar	
2.1.4	Vergroenen van de achter- en tussenpaden samen met bewoners/eigenaren.	Aanleg, OB: vakspecialisten	Kernen	4-7 jaar	
2.2	**Het gericht omvormen en beheren aan de hand van gewenste dier- en plantensoorten.** **We beheren ecologisch tenzij.**	**Gezondheid**: behoud en ontwikkeling grote bomen **Natuur**: versterk het gemeentelijk natuurnetwerk **Natuur**: versterk het natuurlijk netwerk in het buitengebied passend bij het karakteristieke landschap **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving			
2.2.1	Opstellen biodiversiteits- en monitoringsplan (nulmeting). Met daarin: een beschrijving van de huidige stand van zaken, bepalen doelsoorten en maatregelen.	Beleid/ dienst, REO: beleid/OB: vakspecialisten	Hele gemeente	0-3 jaar	€ 30.000
2.2.2	Monitoring genomen maatregelen 2.2.1.	Dienst/ uitvoering, OB: vakspecialisten	Hele gemeente	4-10 jaar	€ 20.000

2.2.3	Het herstellen van de brede houtsingels rondom sportvelden en het geven van voorlichting.	Aanleg, OB: sport	Kernen	4-7 jaar	
2.2.4	Handhaving verplichting pachtcontracten gemeentegronden: inzaaien 15 m rand voor wildebloemmengsel.	Dienst, REO: grondzaken VT?	Buitengebied	0-3 jaar	
2.2.5	Inventariseren van brede bermen voor ontwikkeling van een robuust netwerk. Herinrichting van brede bermen als onderdeel van de integrale onderhoudscyclus van wegen in het buitengebied.	Dienst, REO: beleid, OB: vakspecialisten Aanleg, OB: projecten	Buitengebied	0-3 jaar 0-10 jaar	
2.2.6	Handhaven gemeentelijke eigendommen, zie 2.2.5.	Dienst, OB: gebiedsbeheerders	Buitengebied	0-10 jaar	
2.2.7	Ecologisch beheer opnemen in het beheerplan.	Dienst, OB: beleid	Kernen	0-3 jaar	

Principe 3: We zorgen voor gevarieerd groen dat bijdraagt aan verschillende opgaven.

Maatregel		**Aan welke opgave draagt dit bij?**			
Actie		Type acties	Locatie	Periode	**Bedrag (in begroting)**
3.1	**Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen maken we de baten van het groen inzichtelijk en wegen deze mee bij de besluitvorming.**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige openbare ruimte **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving **Klimaat:** ontwikkel een watersysteem met opvang in het groen **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling. **Identiteit**: behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen.			
3.1.1	Opstellen plan van aanpak voor wijze van berekening en het meewegen van groene baten in ruimtelijke ontwikkelingen.	Beleid, REO: beleid	Hele gemeente	4-7 jaar	
3.2	**Nieuw groen aanleggen om hittestress en wateroverlast te voorkomen.**	**Klimaat:** ontwikkel een watersysteem met opvang in het groen **Klimaat**: aanvulling grondwater en humusrijke bodem **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling.			
3.2.1	Aanleg van nieuw groen in de buurten met hittestress of kwetsbaar voor hittestress en met wateroverlast. Relatie met actie 1.2.2 en 2.1.1.	Planvorming, OB: projecten	Kernen	3-10 jaar	

		Aanleg, OB: projecten/ vakspecialisten			
3.3	**Grote bomen aanplanten en behouden en ervoor zorgen dat deze zich kunnen blijven ontwikkelen om de biodiversiteit te vergroten en meer CO2 vast te leggen.**	**Gezondheid:** behoud en ontwikkeling grote bomen **Natuur:** behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving **Klimaat:** zorg voor schaduw en verkoeling. **Identiteit:** behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen. **Identiteit:** zorg voor groen met karakter bij ontwikkelingen			
3.3.1	Behoud door actualiseren van de Groene Kaart, zie actie 1.1.1.	Beleid, OB: beleid	Hele gemeente	0-3 jaar	
3.3.2	Organiseren van boomtechnisch toezicht bij realisatie van ontwikkelingen. Uitvoering werkzaamheden rond bomen. Bij projecten derden, verplichten van toezicht. Kosten zijn voor het betreffende project.	Dienst, OB: beleid	Kernen en buitengebied	4-7 jaar	
3.3.3	Aanleggen van bos/ natuur in en rondom de bestaande bossen op agrarische gronden, in de zoekgebieden bos en natuur en rondom de kernen. Relatie met actie 1.4.2.	Aanleg REO: beleid	Buitengebied	4-7 jaar	
3.4	**We zorgen dat natuur en recreatie (verstoring) in onze natuurgebieden en ecologische verbindingszones in balans is.**	**Natuur**: versterk het gemeentelijk natuurnetwerk **Natuur**: versterk het natuurlijk netwerk in het buitengebied passend bij het karakteristieke landschap **Identiteit:** behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen.			
3.4.1	Onderzoek naar de recreatieve druk op natuurgebieden en ecologische verbindingszones en op basis daarvan maatregelen nemen.	Planvorming, REO: beleid	Buitengebied	4-7 jaar	
3.4.2	Nemen van maatregelen afhankelijk van uitkomst actie 3.4.1.	Uitvoering, OB: vakspecialisten	Buitengebied	4-10 jaar	
3.4.2	Verbreden en realiseren groene verbindingen tussen natuurgebieden.	Planvorming, REO: beleid Aanleg, OB: projecten	Buitengebied	8-10 jaar	
3.5	**We blijven inzetten op natuureducatie.**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige openbare ruimte **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving			

3.5.1	Voorzetten subsidies aan natuurorganisaties met als primaire doel natuureducatie.	Dienst, OB: vakspecialisten	Hele gemeente	0-10 jaar	€ 20.000 jaarlijks
3.5.2	Voortzetten jaarlijkse Boomfeestdag.	Dienst, OB: vakspecialisten	Hele gemeente	0-10 jaar	
3.5.3	Scholen stimuleren om hun schoolpleinen te vergroenen. We ondersteunen hen met de subsidieverlening en inhoudelijk advies over de inrichting.	Dienst, OB: vakspecialisten	Scholen in dorpen	4-7 jaar	

Principe 4: Groen is voor ons allemaal, we werken er samen aan.

Maatregel		**Aan welke opgave draagt dit bij?**			
Actie		Type acties	Locatie	Periode	**Bedrag (in begroting)**
4.1	**Voltooien ecologische verbindingen samen met partners**	**Natuur**: versterk het gemeentelijk natuurnetwerk			
4.1.1	Voltooien inrichting ecologische verbindingszones: Snelle loop, Peelse loop, Sijpse loop, ten noordwesten van de Rips en Sijpseweg.	Planvorming, REO: beleid Aanleg, OB: projecten	Buitengebied	4-7 jaar	
4.1.2	Aanleggen faunapassages bij knelpunten (conform opgavekaart natuur), waardoor de infrastructuur veilig is te passeren voor de beoogde doelsoorten.	Planvorming, OB: vakspecialisten Aanleg, OB: projecten	Buitengebied	4-7 jaar	
4.2	**We versterken het buitengebied met aanplant kleinschalige landschapselementen**	**Natuur**: versterk het natuurlijk netwerk in het buitengebied passend bij het karakteristieke landschap **Identiteit**: behoud cultuurhistorische waarde en herstel/ versterk de groenstructuren die de identiteit bepalen.			
4.2.1	Continueren aanleg van kleinschalige landschapselementen, samen met de eigenaren, gekoppeld aan de stimuleringsregeling landschap.	Planvorming, REO: beleid Aanleg, OB: projecten	Buitengebied	0-10 jaar	€ 50.000
4.2.2	Herinrichting oevers beken en hoofdwatergangen samen met het Waterschap.	Planvorming, OB: vakspecialisten	Buitengebied	8-10 jaar	

		Aanleg, OB: projecten			
4.2.3	Behoud en versterking beschermde zandpaden (zoals opgenomen in bestemmingsplan en Groene Kaart) door voorkomen van nieuwe verharding.	Planvorming, OB: beleid Aanleg, OB: vakspecialisten	Buitengebied	0-10 jaar	
4.2.4	Herstel beschermde zandpaden door verwijderen half-/verharding.	Planvorming, OB: vakspecialisten Uitvoering, OB: projecten	Buitengebied	4-7 jaar	
4.3	**We ondersteunen ideeën voor het vergroenen van de openbare ruimte.** **We stimuleren bewoners, bedrijven en organisaties hun eigen buitenruimte groener te maken en te beheren en geven zelf daarbij het goede voorbeeld voor gemeentelijke panden.**	**Gezondheid**: voldoende groen en parkachtige openbare ruimte **Natuur**: behouden en vergroot de ecologische kwaliteit van de woonomgeving **Klimaat**: aanvulling grondwater en humusrijke bodem **Klimaat**: zorg voor schaduw en verkoeling. **Identiteit:** zorg voor groen met karakter bij ontwikkelingen			
4.3.1	Opzetten gebruiksvriendelijke subsidieregeling met beeldmateriaal ter inspiratie en een 'stroomschema' waarmee geïnteresseerden eenvoudig een aanvraag kunnen indienen voor subsidie. Op deze website kunnen ook de ideeën voor de openbare ruimte ingediend worden.	Dienst, OB: beleid		4-7 jaar	
4.3.2	Onderzoek uitvoeren naar de haalbaarheid van uitbreiding van de subsidiemogelijkheden voor het ontstenen van voortuinen, vergroenen erfgrenzen en gevels. Resultaat is een plan van aanpak.	Beleid, OB: beleid	Hele gemeente	4-7 jaar	
4.3.3	Campagne opzetten voor het vergroenen van particuliere tuinen.	Aanleg, OB: beleid	Hele gemeente	4-7 jaar	
4.3.4	Inventariseren mogelijkheden vergroenen gemeentelijke gebouwen. Resultaat is een rapport met daarin per gebouw de kansen voor vergroening gekoppeld aan het onderhoud, met een inschatting van bijbehorende investering.	Planvorming, OB: beleid	Hele gemeente, gericht op gemeentelijke gebouwen	4-7 jaar	

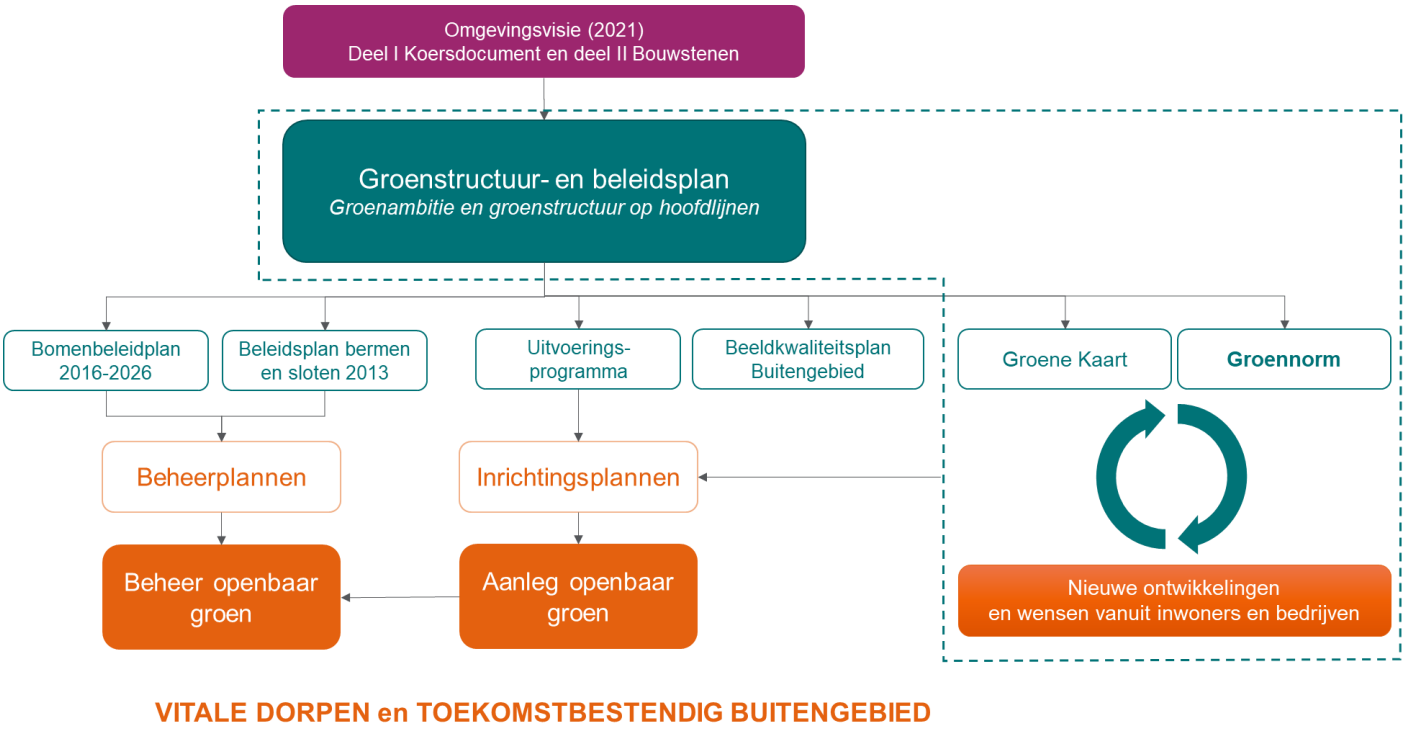
Bijlagen

Status en samenhang met andere beleidsplannen

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer van het openbaar groen. Om dit te kunnen doen hebben wij diverse beheerplannen en inrichtingsplannen nodig waarin staat hoe het groen beheerd wordt en wat we op welke manier gaan aanleggen. Om deze plannen op te stellen hebben we als gemeente verschillende beleidsplannen opgesteld, welke regulier worden geactualiseerd. Het GSBP is een dergelijk beleidsplan. Een beleidsplan dat een centrale positie binnen het groenbeleid van de gemeente inneemt. Het GSBP is richtinggevend en de 'kapstok' van het groenbeleid en vormt daarmee de basis voor de huidige en toekomstige plannen. Daarnaast borgen we met dit plan hoe we met elkaar willen werken aan een gezonde gemeente en op welke wijze groen hieraan bijdraagt.

Het GSBP is geen vervanging van de verscheidene vastgestelde beleidsstukken. Zo zullen bijvoorbeeld de beleidsdocumenten Bomenbeleidsplan, Beleidsplan bermen en sloten en het Beeldkwaliteitsplan Buitengebied na vaststelling van dit GSBP nog steeds vigerend beleid zijn. Omdat dit GSBP de gehele gemeente beslaat en niet enkel de dorpen vervangt het wel het Landschapsontwikkelingsplan De Peel (2007) en het beleidsplan Zeven kernen in het groen (2009).

Deze beleidsstukken samen met het provinciaal natuurbeleid zijn als onderlegger gebruikt voor het opstellen van dit plan. Zie de bijlage voor een overzicht van de gebruikte documenten.

VITALE DORPEN en TOEKOMSTBESTENDIG BUITENGEBIED

Wettelijke kaders

Internationale beleidskaders

Natuurherstelwet

In juli 2023 heeft het Europese Parlement ingestemd met de natuurherstelwet. De natuurherstelwet heeft als doel om aangetaste natuur in de EU te laten herstellen. De Europese Commissie wil dat de lidstaten in 2030 met 30 procent van de natuurgebieden die in slechte staat verkeren, bezig zijn met het herstellen van die natuur. In 2050 moeten de landen met 90 procent van de gebieden aan de slag zijn.

Ook bevat de wet voorstellen om de biodiversiteit op landbouwgrond te vergroten en weidevogels terug te laten keren. Andere doelen zijn het verbeteren van de waterkwaliteit en het creëren en in stand houden van groen in steden. De wet moet ervoor zorgen dat elke lidstaat een eigen herstelplan opstelt. Na verwachting treedt de nieuwe wet volgend jaar in werking.

Voor Gemert-Bakel zijn de volgende nieuwe bindende doelen van belang:

- Habitats en soorten die door de EU-natuurwetten worden beschermd, herstellen.
- De afname van bestuiverpopulaties tegen 2030 om te buigen en de populaties te vergroten.
- Tegen 2030 geen nettoverlies aan groene stedelijke ruimten, tegen 2050 een toename daarvan met 5%, een boomkroonbedekking van minstens 10%.
- Verbetering van de biodiversiteit op landbouwgrond, bv. voor graslandvlinders, boerenlandvogels, landschappen met een grote biodiversiteit.
- Gezondere bossen met een grotere biodiversiteit.

Landelijke beleidskaders

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt in januari 2024 in werking. Deze nieuwe wet vervangt alle wetten voor wonen, ruimte, infrastructuur, milieu en water. De gemeente Gemert-Bakel maakt in het kader van de Omgevingswet samen met haar inwoners een Omgevingsvisie. Het thema landschap, natuur en biodiversiteit maakt onderdeel uit van de Omgevingsvisie. De bouwstenen en koersdocument Omgevingsvisie is gebruikt als input voor het opstellen van dit Groenstructuur- en beleidsplan. Daarnaast zijn de uitkomsten van de bijeenkomsten met het bewonerspanel, georganiseerd in het kader van de Omgevingsvisie, als inspiratie voor het Groenstructuurplan meegenomen.

Erfgoedwet

In Gemert-Bakel zijn geen op rijksniveau beschermde stads- of dorpsgezichten aanwezig. Wel heeft de gemeente een Erfgoedverordening waarin ook de bescherming mogelijk is van gemeentelijke stads- of dorpsgezichten. Deze zijn op dit moment niet aangewezen.

Monumentenwet

De wet verbiedt om zonder vergunning een beschermd monument “af te breken, te verstoren of in enig opzicht te wijzigen”. Totdat de Omgevingswet naar verwachting in 2023 ingaat, blijven de artikelen uit de Monumentenwet (1988) die niet terugkomen in de Erfgoedwet van kracht, waaronder de bescherming van archeologie in de fysieke leefomgeving en regelingen omtrent omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming en instandhouding van Natura 2000-gebieden, beschermde soorten en hun vaste rust- en verblijfsplaatsen evenals houtopstanden (bossen en beplantingen).

Beleidskaders

Naast de maatschappelijke en wettelijke kaders kent de gemeente Gemert-Bakel nog een aantal beleidskaders en spelen er (beleidsmatige)ontwikkelingen die raakvlakken hebben met het Groenstructuurplan. Hieronder volgt puntsgewijs een overzicht een aantal van deze ontwikkelingen en de relatie met dit Groenstructuur- en beleidsplan.

De Groene Kaart

Waardevolle bomen en bijzondere houtopstanden zijn een kostbaar bezit. Ze zijn speciaal door hun hoge leeftijd, schoonheid of zeldzaamheid. Ze staan vaak op bijzondere plekken en zijn beeldbepalend in hun omgeving. Om deze houtopstanden te beschermen en te behouden hanteert de gemeente Gemert-Bakel een Groene Kaart.

Groennorm Gemert-Bakel

We gebruiken de groennorm om een toekomstbestendige leefomgeving voor alle inwoners te creëren. Groen is gezond! Het bevordert onder andere het bewegen, de recreatie en de biodiversiteit. Groen is belangrijk voor de leefomgevingen daarom is het van belang dat er voor iedereen voldoende groen bereikbaar en toegankelijk is. De groennorm draagt bij aan de groene leefomgeving en is het toetsingskader voor initiatieven bij uitbreiding van woningen en appartementen.

Beleidsplan Bermen en Sloten

Uitgangspunt van het beleidsplan Bermen en sloten is het ecologisch beheer van bermen, sloten en zandwegen met meer beleving . De wijzigingen in het beleid waren gericht op het besparen van de onderhoudskosten. Door verder extensiveren van het maaibeheer en inzet op verschraling en waar mogelijk verruiging met behoud van de verkeersveiligheid is de biodiversiteit vergroot.

Tabel 1 Relevante wet- en regelgeving

(Inter) Nationaal beleidskader	Provinciaal beleidskader	Gemeentelijk beleidskader
Natuurherstelwet	Omgevingsvisie Noord-Brabant	Gemert-Bakel Buitengebied
Omgevingswet	Regionaal Water en Bodemprogramma	Omgevingsvisie Gemert-Bakel
Erfgoedwet	Omgevingsverordening Noord-Brabant	Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Gemert-Bakel
Monumentenwet		Visie Plattelandsontwikkeling Gemert – Bakel
Plantgezondheidswet		Groennorm Gemert-Bakel
Wet natuurbescherming		Erfgoedverordening gemeente Gemert-Bakel
Waterwet		

Participatie

Participatie is een middel om het draagvlak voor het groenbeleid van de gemeente te vergroten. Het doel van het participatietraject voor het GSBP was om inwoners, organisaties en de eigen organisatie dusdanig te betrekken bij het opstellen van het GSBP dat zij zich herkennen in de groenambitie, visie en het nieuwe beleid.

Om dit doel te behalen zijn verschillende participatiemiddelen ingezet. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de interne gemeentelijke organisatie en de omgeving bestaande uit inwoners en professionele organisaties met een belang bij het groen binnen de gemeente.

Intern:
- Er heeft een groepsinterview plaatsgevonden met beleidsambtenaren uit het Fysiek Domein aangevuld met enkele ambtenaren uit het Sociaal Domein. Deze interviews hadden het doel om breed informatie op te halen en raakvlakken tussen beleidsvelden inzichtelijk te maken en te beheersen. Ze worden geraadpleegd en in staat gesteld te adviseren vanuit hun expertise. Hierdoor ontstaat een integraal plan.
- Wethouders en leden van de raadscommissie Ruimte en Mobiliteit zijn bevraagd over hun verwachtingen en wensen ten aanzien van het openbaar groen binnen de gemeente. Zij beslissen over de te maken keuzes en het te voeren beleid.
- Het concept groenbeleid is gedeeld met de interne organisatie om reacties op te halen en het concept waar nodig aan te scherpen.

Extern:
- Er heeft een rondetafelgesprek plaatsgevonden met een aantal professionele organisaties die een belang hebben dat raakt aan het groen binnen de gemeente. Organisaties zijn geraadpleegd en konden hierbij hun aandachtspunten meegeven waar de gemeente op dient te letten bij het nieuw op te stellen plan. Organisaties die niet aanwezig konden zijn bij het rondetafelgesprek zijn via mail benaderd om alsnog hun inbreng te leveren voor het GSBP.
- Met Swipocratie is een publieke online enquête ontworpen die is uitgezet binnen de gemeente. De enquête is uitgezet rond Kerst 2022 voor drie weken. Aan de hand van stellingen zijn inwoners geraadpleegd over hun wensen ten aanzien van het groen binnen de gemeente. De reacties zijn samengevat op de infographic op pagina 7.
- In januari 2023 is een inloopbijeenkomst georganiseerd op twee locaties binnen de gemeente (gemeentehuis in Gemert en de sporthal de Beek in Bakel). Op deze avond zijn de nieuwe groenstructuurkaarten per dorp getoond aan bezoekers en zijn vragen beantwoord van bewoners.
- Het concept GSBP is ter inzage gelegd van 19 juni tot 3 juli 2023 zodat inwoners en professionele organisaties konden reageren op het concept rapport. De inspraakreacties zijn beantwoord in een reactienota die september 2023 naar de insprekers is verstuurd en op de website is geplaatst.

De opbrengst van de participatie (meningen, adviezen en aandachtspunten) dienen als input voor het nieuw op te stellen beleid. Het wordt niet 1 op 1 overgenomen. De inbreng komt het meest concreet terug in de formulering van de vier principes volgens welke de gemeente de komende jaren haar groenbeleid gaat uitvoeren.

De resultaten van de participatie worden hier onder toegelicht.

Resultaten Participatie

Uit de resultaten van het gesprek met de raadscommissie, het rondetafelgesprek met professionele organisaties en de publieke enquête die is uitgezet onder inwoners komt een eensgezind beeld naar voren: groen is belangrijk en waardevol.

Wat uit de resultaten van de publieke enquête onder meer opvalt zijn de verschillende bossen binnen de gemeente, de Grotelse Heide, de Stippelberg en de parken die door inwoners en organisaties worden genoemd als favoriete plekken met een hoge waarde. Dat betekent niet dat andere plekken minder belangrijk of waardevol zijn.

Professionele organisaties brachten beheer en onderhoud naar voren als belangrijk aandachtspunt binnen de gemeente. Ook wordt er in de praktijk momenteel af en toe anders gehandeld dan in het beleid staat opgeschreven. Zo worden bomen gekapt die formeel staan aangegeven als te behouden bomen.

De raadscommissie en ambtenaren herkennen het belang van groen en plaatsen dit in het licht van de grote woningbouwopgave die er ligt binnen de gemeente Gemert Bakel. Groen kan op veel verschillende manieren worden toegepast en de huidige norm kan door de veelheid aan uitdagingen per m^2 niet altijd gegarandeerd worden. Als advies is hierbij meegegeven dat verticaal en/of multifunctioneel groen om deze reden meer gestimuleerd en toegepast moet worden binnen de gemeente.

Analyse aanwezigheid en afstand huidige groen

Als onderdeel van de analyse van de huidige situatie is bepaald:

1. Hoeveel m2 openbaar groen per woning beschikbaar is in de bestaande kernen.
2. Wat het percentage is van onverhard oppervlakte bestaande uit het openbaar groen en privé groen is binnen de kernen
3. Welke woningen op 300 m afstand (gemeten over de weg) een openbaar groengebied van minimaal 1.000 m2 groot en samenhangend.

1. Hoeveelheid openbaar groen per woning.
Om dit te bepalen is de volgende berekening uitgevoerd: *totale oppervlakte openbaar groen binnen de kernen / het aantal woningen binnen de kernen.*

Om de berekening uit te voeren is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- De contour van de kernen zijn hierbij gedefinieerd door de komgrenzen zoals aangegeven in het bestemmingsplan buitengebied: Reparatie Gemert-Bakel Buitengebied 2021 (vastgesteld 2021-11-11)
- Het aantal woningen is gebaseerd op de openbare data van het kadaster (BAG).
- De openbare groengebieden zijn aangeleverd vanuit het GBI (dd 3 augustus 2022) van de gemeente en bestaat uit de lagen:
  - Cultuurlijke_beplanting GB
  - Natuurlijke_beplanting GB
  - Gras GB
  - Groenvlak GB

Resultaten

Dorp	Oppervlakte groen (m2) binnen komgrens	Aantal woningen	Oppervlakte /woning (afgerond opp hele m2)
Bakel	253.432	1987	128
De Mortel	50.525	427	118
De Rips	35.989	385	93
Elsendorp	33.732	291	116
Gemert	676.021	7194	97
Handel	32.890	623	53
Milheeze	62.355	634	98

Hoeveelheden zijn afgerond op m2

2. Percentage onverhard oppervlakte binnen de kernen
Om dit te bepalen is gebruik gemaakt van de berekening om de Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) te bepalen. De NDVI is een simpele grafische indicator die gebruikt wordt om remote sensing-data te analyseren. Men kan met de NDVI inventariseren of de geobserveerde plekken levende vegetatie bevatten. De index is erop gebaseerd dat vegetatie een groot deel van het zichtbare licht gebruikt voor fotosynthese, en het daardoor nauwelijks wordt teruggekaatst. Nabij-infrarood wordt daarentegen niet gebruikt door planten, en wordt teruggekaatst. Het verschil in reflectie tussen zichtbaar en nabij-infrarood licht is echter ook afhankelijk van de totale hoeveelheid licht die op het oppervlak valt. Daarom wordt het verschil hiervoor gecorrigeerd (genormaliseerd) door het door de totale hoeveelheid licht te delen.

De formule hiervoor is: $$\mathrm{NDVI} = \frac{(\mathrm{NIR} - \mathrm{VIS})}{(\mathrm{NIR} + \mathrm{VIS})},$$

waarbij NIR staat voor Near-InfraRed (nabij-infrarood) en VIS staat voor VISible light (zichtbaar licht). De waarde varieert tussen de -1 en de 1, waarbij positieve waardes vanaf ongeveer 0,2 duiden op levende vegetatie.

Vervolgens is bepaald hoeveel procent van het oppervlakte van de kern een waarde heeft van 0,2 of hoger.

Om de berekening uit te voeren is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- De contour van de kernen zijn hierbij gedefinieerd door de komgrenzen zoals aangegeven in het bestemmingsplan buitengebied: Reparatie Gemert-Bakel Buitengebied 2021 (vastgesteld 2021-11-11)
- Openbare luchtfoto's
  - Gemert 25-08-2021, voor het noordelijk deel van de gemeente
  - Deurne 23-07-2019, voor het zuidelijk deel van de gemeente.

Resultaten

Dorp	Oppervlakte NDVI 0,2>	Oppervlakte komgrens	Percentage
Bakel	1134166	1814236	63
De Mortel	245517	409863	60
De Rips	225627	400245	56
Elsendorp	215808	360223	60
Gemert	3139093	6174098	51
Handel	285000	506086	56
Milheeze	250133	520100	48

Hoeveelheden zijn afgerond op m2

3. Woningen op 300 m afstand van een openbaar groengebied van minimaal 1.000 m2 groot en samenhangend.

Om dit te bepalen is een GIS analyse uitgevoerd waarin vanaf elk groengebied de 300 m uitgezet wordt over de openbare weg. Vervolgens worden de aangrenzende huizen geselecteerd.

De samenhangende groengebieden zijn bepaald door expert judgement. Hierbij is gekeken naar de oppervlakte, samenhang en invulling. Toegangen tot het buitengebied is in deze analyse meegenomen

Om de analyse uit te voeren is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- De contour van de kernen zijn hierbij gedefinieerd door de komgrenzen zoals aangegeven in het bestemmingsplan buitengebied: Reparatie Gemert-Bakel Buitengebied 2021 (vastgesteld 2021-11-11)
- Het aantal woningen is gebaseerd op de openbare data.
- De openbare groengebieden zijn aangeleverd vanuit het GBI (dd 3 augustus 2022) van de gemeente en bestaat uit de lagen:
  - Cultuurlijke_beplanting GB
  - Natuurlijke_beplanting GB
  - Gras GB
  - Groenvlak GB

Resultaten

De woningen die verder dan 300 m van een groengebied liggen zijn opgenomen op de kaart groen en gezondheid in hoofdstuk 2 en de groenstructuurkaarten van de kernen in hoofdstuk 5.

Colofon

GEZONDE BASIS VOOR VITALE DORPEN EN BUITENGEBIED
GROENSTRUCTUUR- EN BELEIDSPLAN

KLANT
Gemeente Gemert-Bakel

AUTEUR
Peter Westerink BNT

PROJECTNUMMER
30141903

ONZE REFERENTIE
UJFADUQW4QZH-470249493-152685:5.0

DATUM
28 november 2023

STATUS
Definitief

GECONTROLEERD DOOR

Patrick de Groot

VRIJGEGEVEN DOOR

Peter Westerink